

JUUPAJOEN KUNNAN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS

2017-2020

JUUPAJOEN KUNTA

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	1
KERTOMUKSEN VASTUUTAHO JA LAATIJAT	3
OSA 1: PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI	4
1 VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS 2013-2017	4
<i>Väestö ja elinvoima</i>	4
<i>Työllisyystilanne Pirkanmaalla ja Juupajoella</i>	9
<i>Lapset ja lapsiperheet</i>	10
<i>Koululaiset</i>	12
<i>Nuoret</i>	16
<i>Aikuiset</i>	16
<i>Ikäihmiset</i>	19
2 TEHDYT TOIMENPITEET	21
<i>HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2013-2016 ASETETUT TAVOITTEET</i>	
<i>JA TEHDYT TOIMENPITEET</i>	24
3 JOHTOPÄÄTÖKSET	30
OSA 2 HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017-2020	33
4 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET	33
5 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT	33
6 HYVINVOINTISUUNNITELMA	35

JUUPAJOEN KUNNAN LAAJA HYVINVOINTIKERTOMUS

2017-2020

JOHDANTO

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi kunnassa on laaja lakisääteinen pohja. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Meneillään olevassa sote-uudistuksessa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on linjattu edelleen kunnan tehtäväksi. Järjestämislakiluonnoksessa veloitetaan myös tulevia sote-alueita tukemaan kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävässä. Lakien lisäksi paikallisten toimien tulee olla linjassa kansallisten ohjelmien ja tavoitteiden kanssa.

Hallituksen toimintasuunnitelma vuosille 2017–2019 linjaa tulevaisuuden askelmerkit hyvinvointityössä, tähtäimenä vuosi 2025. Tavoitteisiin pyritään kärkihankkeiden avulla. Keskeisinä tavoitteina ovat:

- Suomalaiset voivat paremmin ja kokevat pärjäävänsä erilaisissa elämäntilanteissa. Jokainen ihminen kokee voivansa vaikuttaa, tehdä valintoja ja ottaa vastuuta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollossa painopiste on ennaltaehkäisyssä, hoitoketjut ovat sujuvia, henkilöstö voi hyvin ja tietojärjestelmät toimivat. Uudistuksen myötä yhteisillä varoilla saadaan enemmän terveyttä ja hyvinvointia.
- Terveys- ja hyvinvointierot ovat kaventuneet.
- Eri ikäisten ihmisten vastuuta omasta terveydentilasta sekä elämäntavoista on tuettu.
- Lasten ja perheiden hyvinvointi ja omat voimavarat ovat vahvistuneet.
- Ikääntyneiden ihmisten kotiin saatavia palveluja on painotettu.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on parantanut peruspalveluja ja tietojärjestelmiä.
- Järjestötyö ja vapaaehtoistoiminta ovat helpottuneet ja yhteisöllisyys lisääntynyt normeja purkamalla.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 § mukaan kunnan tehtävänä on seurata asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Kertomus pohjautuu edellisen valtuustokauden kertomukseen ja sen

perusteella laadittuun suunnitelmaan sekä Pirkanmaan alueelliseen hyvinvointikertomukseen 2017-2020. Se on järjestyksessä toinen alueellinen hyvinvointikertomus Pirkanmaalla ja keskeinen osa Pirkanmaan alueellisen terveyden edistämisen suunnitelman (2011) toimeenpanoa. Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen 2017–2020 painopisteiden valintaan ovat vaikuttaneet muun ohella kuntien alueellista terveyden edistämisen koordinoitua koskevat indikaattoritiedot, joita on saatavilla valtakunnallisista maksuttomista indikaattoripankeista. Kuntien eroille on useita selittäviä tekijöitä, ja yksittäistä tietoa tärkeämpiä ovat indikaattoreiden kuvaamat ilmiöt.

Painopisteet on alueellisen tason osalta hyväksytty Pirkanmaan sairaanhoitopiirin hallituksen nimeämässä terveyden edistämisen neuvottelukunnassa, ja erikoissairaanhoidon osalta Pirkanmaan sairaanhoitopiirin toimialuejohtajatasoisessa erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen ohjausryhmässä. Viestintä sisältyy kaikkiin painopisteisiin.

Juupajoki osallistui vuosina 2012–2014 Kaste-rahoituksella toteutettuun Terps2-hankkeen (Terveempi Pohjois-Suomi) Pirkanmaan osahankkeeseen. Hankkeen tavoitteena oli kehittää kuntien hyvinvointirakenteita, tiedolla johtamista, liittää hyvinvointitiedon seuranta osaksi kuntien toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa sekä kehittää tähän tarkoitettua sähköistä työvälinettä. Hankkeen aikana Juupajoelle perustettiin monialainen hyvinvointityöryhmä, joka vastaa hyvinvointikertomuksen laatimisesta ja seurannasta. Hyvinvoinnin johtamisesta vastaa kunnan johtoryhmä täydennettynä.

Hyvinvointikertomus on työväline, joka kuvaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin vahvuuksia ja kehittämishaasteita. Se on myös johtamisen työväline sekä keskeinen osa kunnan strategiatyötä, vuotuisen toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa.

Kertomus kokoaa tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista seikoista poikkihallinnollisesti. Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus johtopäätöksineen kunnan toteuttamasta hyvinvointipolitiikasta. Se kertoo niin väestön terveydestä ja hyvinvoinnista kuin myös terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden muutoksista, palvelujärjestelmän toimivuudesta ja kyvystä vastata hyvinvointitarpeisiin. Yhtenä tehtävänä on toimia pohjana eriarvoisuuden kaventamiselle alueellisessa työssä.

KERTOMUKSEN VASTUUTAHO JA LAATIJAT

Juupajoen kunnanhallitus päätti 12.11.2012 asettaa Juupajoen kunnalle poikkihallinnollisen hyvinvointiryhmän ja nimetä siihen seuraavat henkilöt: kunnanjohtaja, sivistystoimenjohtaja, perusturvajohtaja, tekninen johtaja, liikunta- ja nuorisosihteerit, ruokapalvelupäällikkö sekä kirjastonjohtaja. Lisäksi ryhmään on kuulunut terveydenhuollon edustaja.

Juupajoen kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 17.12.2012 hyvinvointikertomuksessa seurattavat indikaattorit, jotka ovat yhtenevät Pirkanmaan alueellisessa hyvinvointikertomuksessa seurattavien indikaattoreiden kanssa.

Juupajoen sosiaali- ja terveystalouden 1.1.2014 tapahtuneen kokonaisulkoistuksen myötä perusturvajohtajan virka lakkautettiin. Tehtäviä on hoitanut siitä lähtien palveluntuottajan palvelupäällikkö kunnanjohtajan lisäksi.

Vuonna 2017 kunnan organisaatiouudistuksen myötä sivistystoimenjohtajan tehtävät liitettiin osaksi uutta hyvinvointijohtajan virkaa 1.6.2017 alkaen. Kunnan hyvinvointikoordinaattorin tehtävää on hoitanut siitä alkaen hyvinvointijohtaja. Nykyiseen hyvinvointiryhmään kuuluvat hänen lisäkseen kunnanjohtaja, tekninen johtaja, perusopetuksen rehtori, liikunta- ja nuorisosihteerit, kirjastonjohtaja, ruokapalveluiden esimies sekä sosiaali- ja terveystalouden palveluntuottajan edustaja.

Hyvinvointikertomuksen laadintaan ovat osallistuneet kuntalaisten ja päättäjien ohella nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto antamalla lausuntonsa kertomuksen suunnitelmaosaan.

Hyvinvointiryhmän alaisuudessa sisältökysymysten valmistelussa ja toimeenpanossa voi toimia sisällöllisiä työryhmiä tai asiat valmistellaan sillä toimialalla, joka pääasiassa vastaa näistä asioista. Kunnassa toimivia lakisääteisiä monialaisia ryhmiä ovat:

- Ehkäisevän päihdetyön toimielin
- Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (nuorten kanssa työskentelevän ammattihenkilöstön lakisääteinen monialainen yhteistyöryhmä)
- Nuorisovaltuusto
- Vanhus- ja vammaisneuvosto
- Opiskeluhuollon ohjausryhmä
- Yksikkökohtaiset opiskeluhoitoryhmät

OSA 1: PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

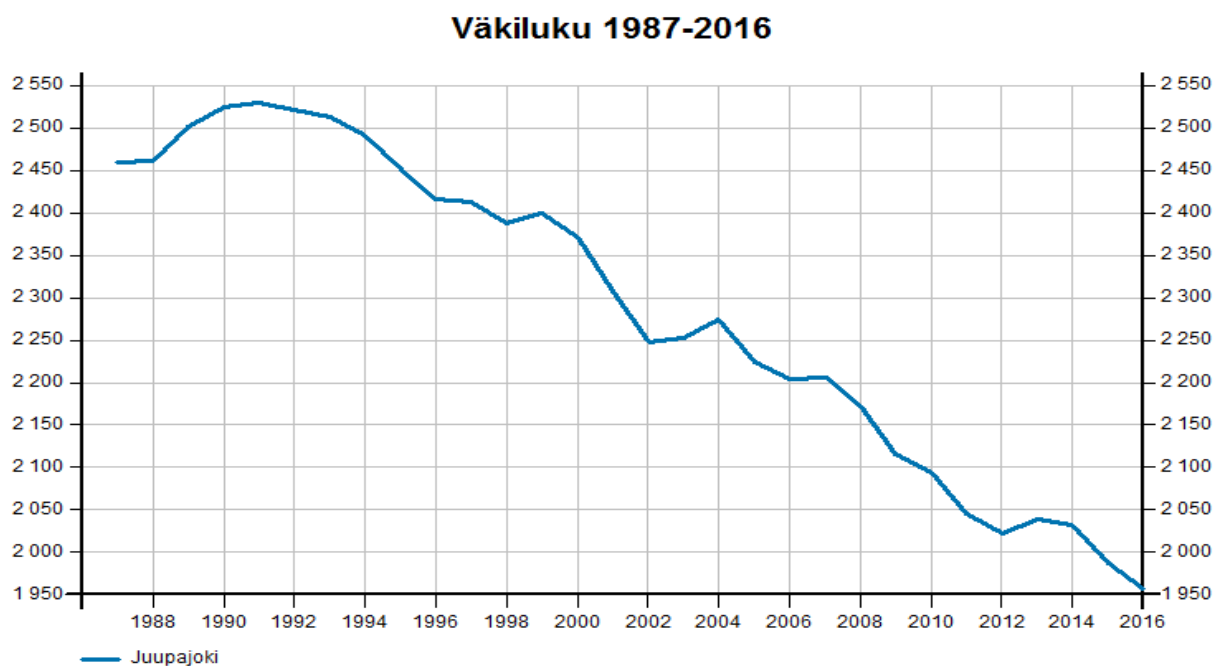
1 VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS 2013-2017

INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI

Analyysi tilastotiedoista 31.12.2017 mennessä

Väestö ja elinvoima

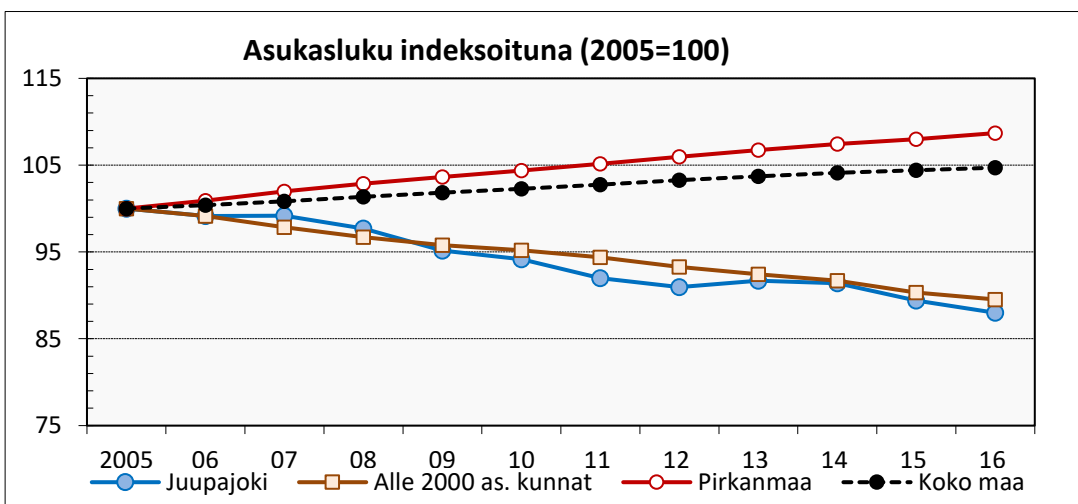
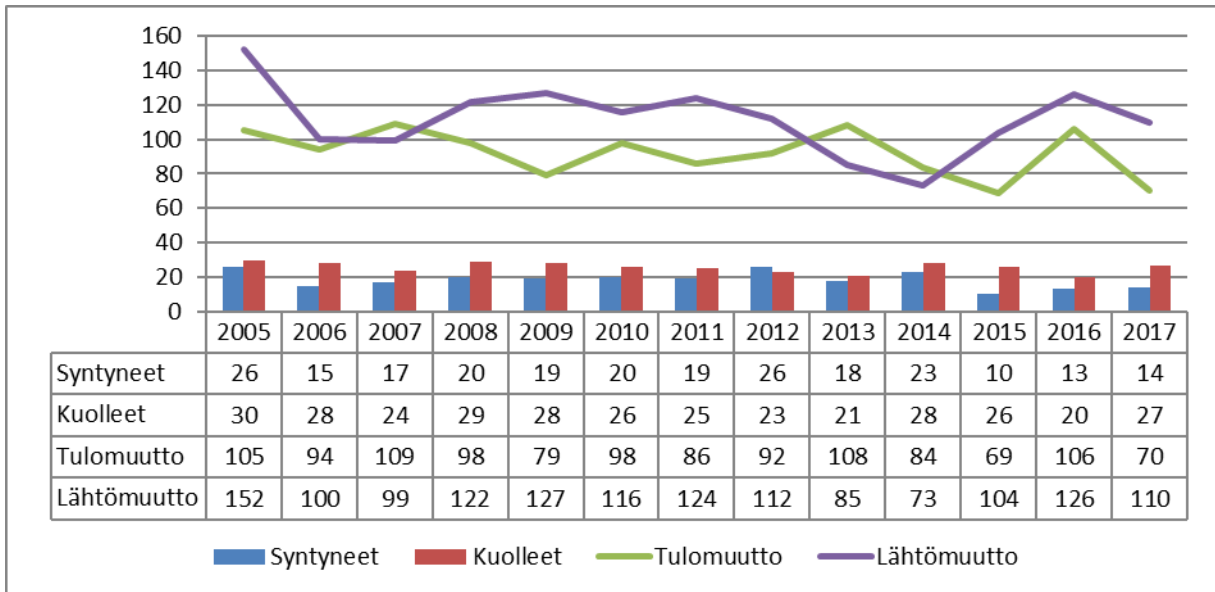
Juupajoen asukasluku on laskenut ennakoitua nopeammin. Väestörekisterikeskuksen ennakkotietojen mukaan kunnan asukasluku oli 31.12.2017 1904 asukasta. Vuoden 2016 vastaavasta ajankohdasta (31.1.2016, 1957 asukasta) asukasluku on siis pudonnut lähes 3 % Kunnan asukasluku painui alle 2 000 asukkaan vuodenvaihteessa 2015–2016.

Tilastokeskus

Kuvio: Juupajoen väkiluvun kehitys 1987–2016 (Lähde: Tilastokeskus, Kuntien avainluvut)

Seuraavassa kuvaajassa on esitetty kunnan väestömuutoksista pidempiaikainen aikasarja vuosilta 2006–2017:

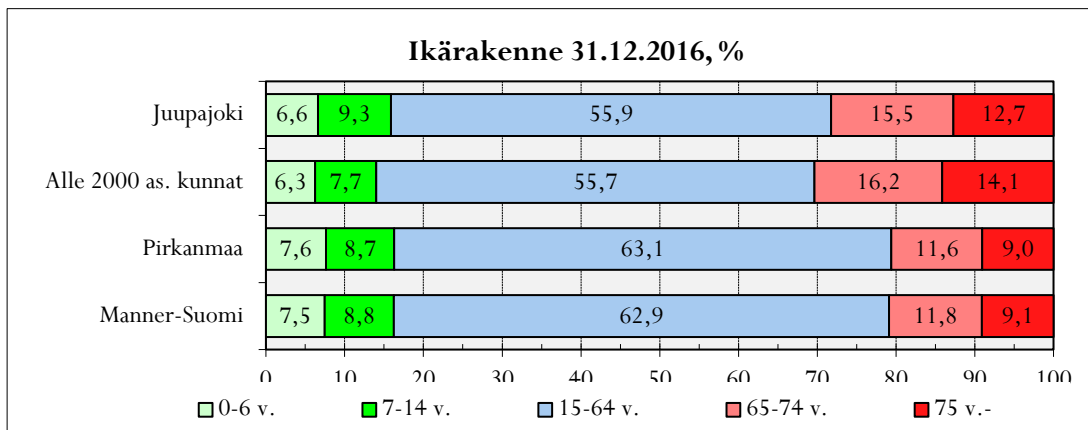
Kuvio: Juupajoen asukasluku indeksoituna vrt. alle 2.000 as kunnat, Pirkanmaan kunnat ja kaikki kunnat v. 2005–2016.

Edellä kuvatusta kaaviosta nähdään, että Juupajoen asukasluvun kehitys noudattaa hyvin pitkälle koko maan pienten kuntien asukaslukukehitystä.

Väestön vähenemä on ollut Tilastokeskuksen ennustamaa kehitystä nopeampaa. Tilastokeskuksen väestöennusteet ovat niin sanottuja demografisia trendilaskelmia, joissa lasketaan, mikä olisi alueen tuleva väestö, mikäli viime vuosien väestönkehitys jatkuisi samanlaisena myös tulevaisuudessa.

Erityinen haaste niin Juupajoella kuin koko maassa on väestön ikääntyminen. Väestön ikääntymisen myötä erityisesti ikäihmisten palvelujen tarve kasvaa.

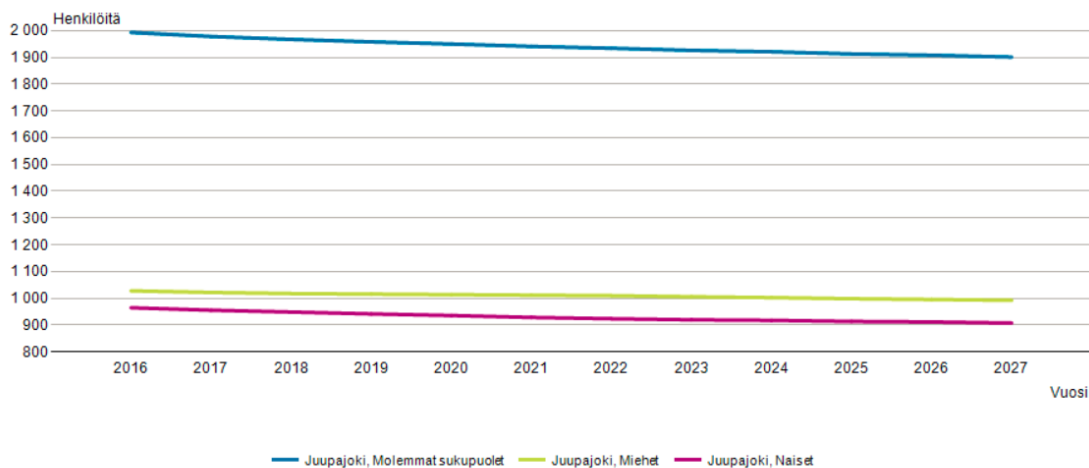
Seuraavasta taulukosta voi havaita, että Juupajoen asukkaiden ikärakenne on jonkin verran nuorempi kuin alle 2000:n asukkaan kunnissa keskimäärin.

Kuvio:

Juupajoen kunnan asukkaiden ikärakenne 31.12.2016 verrattuna alle 2000:n asukkaan kunnat, Pirkanmaan kunnat ja Manner-Suomen kunnat. (Lähde: Kuntaliitto)

Väestöennuste 2015 muuttujina Alue, Sukupuoli ja Vuosi

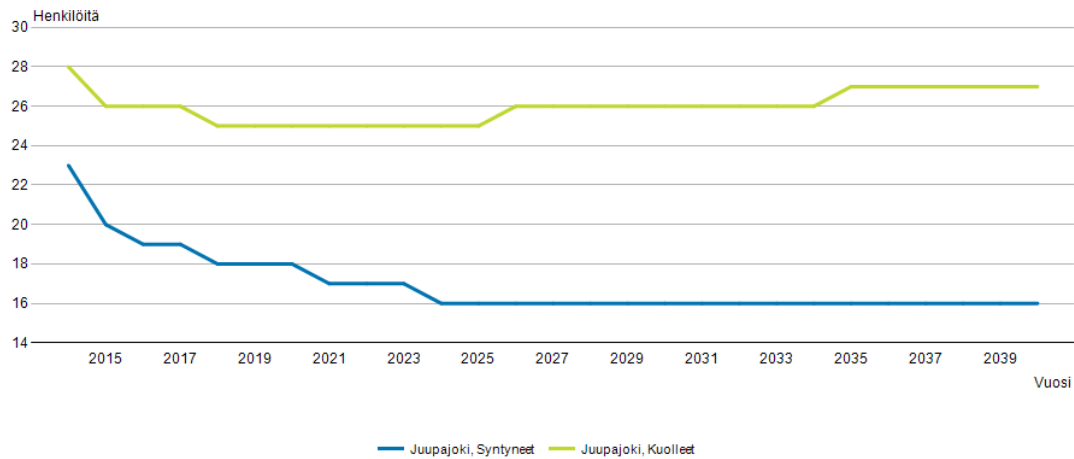
Lähde: Tilastokeskus

Kuvio: Juupajoen kunnan väestöennuste 2015; muuttujina alue, sukupuoli ja vuosi. (Lähde: Tilastokeskus, Kuntien avainluvut.)

Seuraavasta kuviosta voi tarkastella Juupajoen syntyvien ja kuolleiden määrän ennustetta vuosille 2015–2039. Taulukko perustuu Tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennusteeseen.

Väestöennuste 2015 muuttujina Alue, Sukupuoli, Väestömuutos ja Vuosi

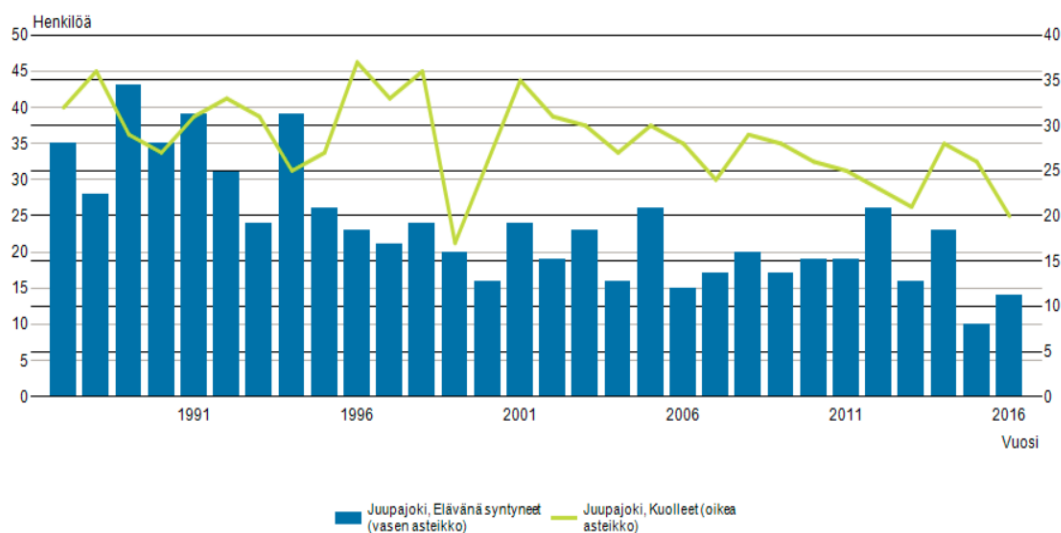

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio: Syntyvyys ja kuolleisuus Juupajoella, ennuste vuosille 2015–2039

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kuolleisuus kääntyy nousuun vuodesta 2025 lähtien ja pysyy tasaisena pitkään. Syntyvyys on lähtenyt voimakkaaseen laskuun vuonna 2015. Trendin perusteella syntyvyys näyttäisi vakiintuvan vuodesta 2024 eteenpäin 16 lapseen per vuosi. Todellinen syntyvyys vuosina 2015 - 2016 on kuitenkin ollut tuota alhaisempi. Vuonna 2015 kuntaan syntyi ainoastaan 10 ja vuonna 2016 13 lasta, minkä perusteella vuosien 2015–2016 syntyneiden määrää voikin pitää poikkeuksellisen vähäisenä. Vuonna 2017 Juupajoelle syntyi 14 lasta.

Väestönmuutokset muuttujina Alue, Väestönmuutos ja väkiluku ja Vuosi

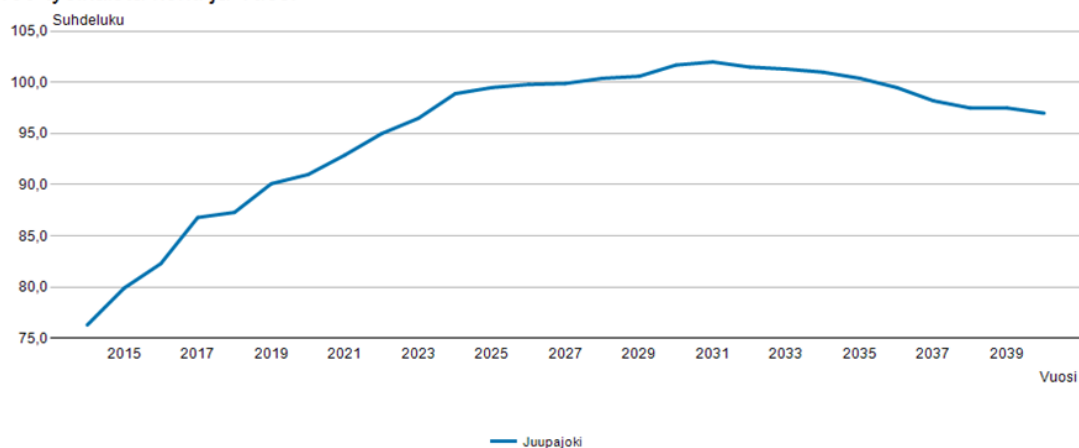

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio: Syntyvyys ja kuolleisuus Juupajoella v. 1980–2016 (Tilastokeskus, kuvakaappaus)

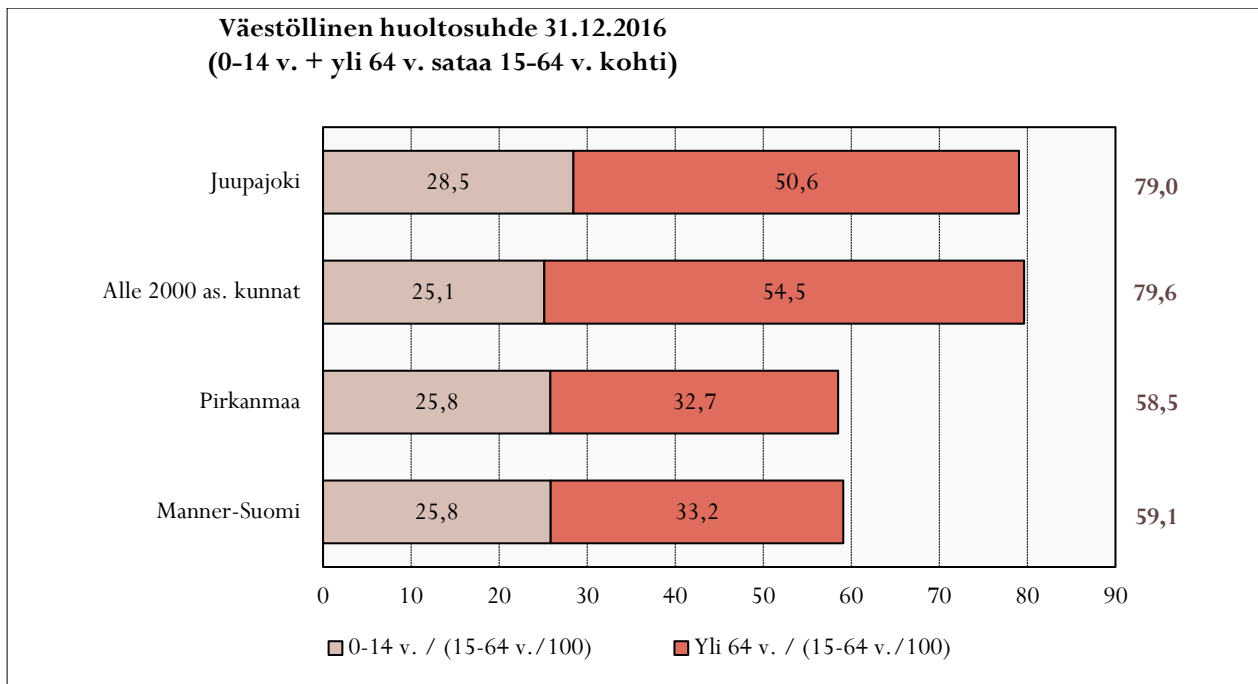
Ikääntyminen ja alhainen syntyvyys näkyvät myös Juupajoen huoltosuhteessa. Väestöllisellä (demografisella) huoltosuhteella tarkoitetaan alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhdetta 15 - 64 – vuotiaiden (työikäisten) määrään. Väestöllinen huoltosuhde on vuonna 2015 tilastokeskuksen arvion mukaan 79,9, joka tarkoittaa että 100 työikäistä kohden Juupajoella on noin 79,9 lasta ja 65 vuotta täyttänyttä. Seuraava kuvio havainnollistaa huoltosuhteen kehitystä Juupajoella tilastokeskuksen ennusteeseen perustuen:

Väestöennuste 2015 Väestöllinen huoltosuhde muuttujina Alue, Lapsia ja 65 vuotta täyttäneitä 100 työikäistä kohti ja Vuosi

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio: Juupajoen väestöllisen huoltosuhteen ennuste 2015–2039.

Kuvio: Juupajoen väestöllinen huoltosuhte 31.12.2016 vrt. alle 2.000 asukkaan kunnat, Pirkanmaan kunnat ja Manner-Suomen kunnat. (Kuntaliitto)

Kuntaliiton mukaan Suomen väestöllisen huoltosuhteen suhdeluku on pysytellyt koko 2000 -luvun melko vakaana. Esimerkiksi vuonna 2011 sataa työikäistä kohden Suomessa oli 53 ei-työikäistä. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria. Pienimmät huoltosuhteen arvot ovat suurimmilla kaupunkiseuduilla ja suurimmat arvot löytyvät asukasluvultaan pienistä ja väestöltään vanhenevista kunnista. Myös koko maan taloudellisen huoltosuhteen suhdeluku on ollut melko vakaa koko 2000-luvun lukuun ottamatta vuoden 2008 taloudellista taantumaa, joka heijastui heti seuraavan vuoden huoltosuhteeseen. Vuoden 2010 lopussa koko maan suhdeluku oli 1,31 eli sataa työssäkäyvää kohden oli 131 ei-työssä käyvää.

Työllisyystilanne Pirkanmaalla ja Juupajoella

Työllisyystilanneselvitys perustuu Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimiston lokakuun 2017 tilannekatsaukseen.

Pirkanmaalla oli lokakuussa 2017 26.916 työtöntä työnhakijaa, laskua vuositasolla on 9.081 henkilöä eli 25 %. Pirkanmaalla työttömien osuus työvoimasta oli 11 % (14,8 %). Koko maan työttömyysaste oli keskimäärin 10,4 prosenttia. Koko maan työttömien määrä väheni tarkastelujaksolla 56.400 henkilöllä ja lokakuun lopussa 2017 työ- ja elinkeinotoimistoissa oli yhteensä 272.500 työtöntä työnhakijaa, laskua 17 %.

Rakennetyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat edelleen haaste. Työttömien miesten työllisyyskehityksessä on selvää muutosta parempaan suuntaan. Uusien avoimien työpaikkojen määrän kasvu ei ole hidastunut. Rekrytointiongelmat ovat hieman kasvaneet. Rakennus-, korjaus- ja valmistustyössä sekä prosessi- ja kuljetustyössä työttömyys on vähentynyt paljon. Yleisesti ottaen avoimien työpaikkojen määrän kasvu kertoo yleisen taloustilanteen kohentuvan koko ajan.

Seutukunnittain tarkasteltuna Lounais-Pirkanmaalla työttömyys laski 35 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna ja Ylä-Pirkanmaallakin 26 %. Työttömyysaste oli lokakuussa 2017 alhaisin Lounais-Pirkanmaalla (7,3 %) ja Ylä-Pirkanmaalla (9,6 %). Tampereen seutukunnan työttömyysaste oli korkein (11,4 %).

Kuntatasolla tarkasteltuna Ruovedellä, Lempäälässä ja Sastamalassa (7,3 %), olivat tarkastelujakson alhaisimmat työttömyysasteet. Työttömyysaste oli Pirkanmaan kunnista korkein Tampereella (13,5 %) ja Urjalassa (12 %). Juupajoen työttömyysaste oli 9,4 %, jossa on laskua edelliseen vuoteen verrattuna 25 %.

Alle 20 –vuotiaita oli Pirkanmaalla työttömänä vuoden 2017 lokakuussa 767 henkilöä ja alle 25 – vuotiaita 3.724 henkilöä (Juupajoella 11 henkilöä). Nuorten työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut merkittävästi. Yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä puolestaan oli laskenut jonkin verran edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Lokakuun 2017 lopussa yli 50- vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 9.305 ja työttömyys laski edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta 3.230 henkilöä eli lähes 26 prosenttia.

Juupajoellakin työttömyys on laskenut verrattaessa vuosien 2016 ja 2017 lokakuun välistä tilannetta. Myös pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien määrä on laskenut. Nuorten työllisyystilanne sen sijaan on hiukan heikentynyt tarkkailujakson aikana. Alle 25-vuotiaiden työttömien (nuorisotakuu) aktivointiastekeskiarvo on parantunut alkuvuoden 2017 aikana, mutta Juupajoen aktivointiasteet ovat Pirkanmaan heikoimpia.

Lapset ja lapsiperheet

Huoli lasten ja nuorten hyvinvoinnista liittyy usein vanhemmuuteen, sen puuttumiseen, jaksamisen pulmiin, työttömyyteen tai työelämän liian suuriin vaatimuksiin sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin. Myös perheiden talouden kiristyminen ja siitä aiheutuvat haasteet perheissä heijastuvat lasten ja nuorten hyvinvointiin. Kiusaaminen on edelleen asia, joka saa jatkuvasti uusia muotoja esim. kehittyvien digitaalisten laitteiden seurauksena ja vaatii kaikilta puuttumista ja laajaa yhteistyötä.

0-15 vuotiaiden määrä kunnan väestöstä oli vuoden 2016 lopussa noin 16 %. Perheistä lapsiperheitä oli 33,6 % ja näistä yksinhuoltajaperheitä 26,6 %, joka on huomattavasti enemmän kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Koska yksinhuoltajia kuormittavat terveysongelmat enemmän kuin muita lapsiperheiden vanhempia, heidän lastensa hyvinvointiin on näiltä osin tarpeen kiinnittää erityistä huomiota. Yksinhuoltajista suurin osa on naisia, joten yksinhuoltajuuteen liittyvät terveysongelmat kuormittavat pitkälti äitejä.

Juupajoella ei ole asunnottomuutta ja kunnassa pystytään osoittamaan vuokra-asunto. Ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus on kuitenkin melko suuri, noin joka kolmas lapsiperhe asuu ahtaasti.

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on Juupajoella hyvin lähellä Pirkanmaan keskiarvoa. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsiperheiden taloudellinen tilanne on keskimäärin hyvä. Yhden huoltajan perheen talous tosin on alttiimpi muutokselle kuin kahden työkäisen perheissä.

Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien lasten määrä on laskenut Juupajoella vuoden 2013 luvusta 5 %:sta 2,7 %:iin (v.2016). Muutos kuvaa sosiaalihuoltolain muutoksen mukaista toimintaa ja palvelujen painopisteen siirtymistä lastensuojelusta muihin matalan kynnyksen perhepalveluihin. Lastensuojeluilmoitusten määrä on Juupajoella

ollut alhainen, n. 15 ilmoitusta vuodessa. Lastensuojelun tunnuslukuja (esim. lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle) ei ole juurikaan saatavilla kunnan pienuuden vuoksi.

Varhaiskasvatus

Kunnan järjestämiä varhaiskasvatuspalveluita on toteutettu 1.4.2014 hyväksytyin varhaiskasvatussuunnitelman ja 1.8.2016 hyväksytyin esiopetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Lainsäädäntö ohjaa laadullisesti hyvien varhaiskasvatuspalveluiden toteutumista: Varhaiskasvatuslaki (2015), Asetus lasten päivähoidosta (1973), Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002). Varhaiskasvatussuunnitelman viimeisin päivitys tehtiin v. 2017.

Varhaiskasvatuksen tulosalue sisältää päiväkotihoidon, esiopetuksen, ryhmäperhepäivähoidon sekä avoimen varhaiskasvatustoiminnan ja lakisääteisen lastenhoidontuen.

Juupajoen varhaiskasvatuksen helmiä ovat mm.:

- Kaikille hoitoa tarvitseville lapsille löytyy jonottamatta paikka päiväkodista tai ryhmäperhepäivähoidosta.
- Lapsiperheiden suosikki on maksuton avoin päiväkotitoiminta Kettula, jossa kotihoidossa olevat lapset pääsevät vanhempiensa kanssa tapaamaan muita perheitä ja nauttimaan suunnitellusta ja tavoitteellisesta toiminnasta.
- Varhaiskasvatuksessa painotetaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia; lepoa, liikuntaa ja terveellistä ruokaa unohtamatta mielen hyvinvointia (mm. Sapere-ruokakasvatusmenetelmä v.2012 alkaen terveellisten ruokailutapojen juurruttamiseksi, jatkuvat kampanjat liikunnallisen elämäntavan tukemiseksi ja lukemisen edistämiseksi, ei päiväunipakkoa).
- Osallisuuden näkyminen antamalla lasten äänen kuuluu toiminnan suunnittelussa.
- Digitaalisuuden hyödyntäminen arjessa.
- Luonto on aivan vieressä; mm. oma laavupaikka päiväkodin ja ryhmiksen ulottuvilla, talvisin hiihtoa viereisellä pellolla ja luistelua kouluilla, Juupajoen rotko kävelymatkan päässä.

Palveluun osallistuvien lasten lukumäärä on pysytellyt viime vuodet n. 70 lapsen paikkeilla. Varhaiskasvatuspalveluihin osallistuu n. 2/3 kunnan alle kouluikäisistä lapsista, avoin varhaiskasvatus mukaan luettuna arviolta 70%. Läsnäolopäiviä varhaiskasvatuksessa kertyy vuosittain n. 10 000. Osa-aikainen varhaiskasvatus on lisääntynyt v.2015 tulleen varhaiskasvatuslain mukanaan tuoman subjektiivisen hoito-oikeuden rajaamisen myötä. Mikäli toinen tai molemmat huoltajista ovat kotona, lapsella on oikeus osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Harkinnanvaraisesti oikeus voi olla kuitenkin suurempi, mikäli lapsen ja perheen etu niin vaatii.

Juupajoella on onnistuneesti toteutettu avointa varhaiskasvatusta avoimessa päiväkodissa, Kettulassa jo vuodesta 2012 alkaen. Avoin päiväkotitoiminta on tarkoitettu kotona hoidettaville alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmille tai isovanhemmille yhteisen

olemisen, tekemisen, tutustumisen, leikkiseuran ja vertaistuen paikaksi. Avoin päiväkotiki on maksuton, eikä siellä käyminen vaikuta kotihoidon tukeen. Avoimessa päiväkodissa vanhemmat hoitavat itse omia lapsiaan ollen heistä vastuussa. Avoimeen päiväkotiin voi tulla ilman ennakoilmoittautumista. Kettulassa ei tarjota lounasta, mutta perheillä on mahdollisuus lämmitellä omia eväitä.

Vanhempien keskinäinen vertaistuki ja lapsiperheiden arjen asioiden jakaminen olivat keskeisiä syitä toiminnan aloittamiseen. Myös vanhempien tukeminen lasten kanssa toimimiseen on tärkeää. Ohjaajina toimivat päivähoiton työntekijät, kotihoidon perhetyöntekijä sekä seurakunnan lastenohjaaja. Lisäksi Kettulassa poikkeaa mielenkiintoisia vierailijoita. Kunnan varhaiskasvatustalvet ovat päävastuussa toiminnasta tehden tiivistä yhteistyötä perhetyön kanssa. Tämä toiminta on erittäin hyvä esimerkki niistä yhdyspintapalveluista, joita tulevaisuuden maakuntamallissa haetaan.

Varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden mukaan laadittu kunnan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) ohjaa ja määrittää sekä tukee toimintaa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä paikallisten opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esi- ja perusopetuksen edustajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Henkilöstöllä oli mahdollisuus osallistua varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen varhaiskasvatussuunnitelmatyöryhmässä, yhteisessä hankekoulutuksessa Mänttä-Vilppulan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, ja yksiköille suunnattujen tehtävien pohdintoilla. Paikallisen Vasun luonnostekstit lähetettiin keväällä 2017 henkilöstölle kommentoitavaksi. Huoltajat osallistuivat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistumalla Vasuvanhuoltajien syyskuussa 2016. Vanhuoltajien vanhemmat pohtivat ryhmissä mm. vanhempien mielipiteitä arvoista, toimintaympäristöstä ja osallisuudesta. Samansisältöisiä kysymyksiä esitettiin lapsille Vasuprosessin aikana. Tämän lisäksi vanhemmat vastasivat keväällä 2017 tyytyväisyyskyselyyn, jonka kysymyksistä saatu vastaustieto oli rakennettu tukemaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa on huomioitu Esiopetuksen opetussuunnitelma. Nivelvaiheisiin liittyvät keskustelut ja linjaukset on tehty yhteistyössä perusopetuksen kanssa esiopetuksen opetussuunnitelmaa 2016 laadittaessa. Yhteistyö sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden kanssa on toteutettu luomalla yhteiset käytänteet laajoihin terveystarkastuksiin ja käytännön yhteistyöhön liittyen. Lastensuojelun kanssa yhteistyö on toteutettu yhteisin palaveroin.

Koululaiset

Yleistä koululaisten hyvinvoinnista Suomessa

Eri koulutusasteiden välillä on eroja hyvinvoinnissa. Perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaiset pitävät enemmän koulunkäynnistä, kokevat itsensä harvemmin yksinäiseksi ja terveydentilansa paremmaksi sekä ovat elämäänsä tyytyväisempiä kuin 8. ja 9. luokkalaiset.

Myös lukioiden ja ammattiin opiskelevien hyvinvoinnin kokemukset eroavat toisistaan. Ammattiin opiskelevat viihtyvät koulussa lukiolaisia paremmin ja heillä on vähemmän koulu-uupumusta. Lukiolaisten elintavat ovat terveellisemmät ammattiin opiskeleviin verrattuna. Hyväksi koetusta terveydentilasta huolimatta toisen asteen opiskelijat oireilevat runsaasti,

naiset huomattavasti miehiä enemmän. Toisen asteen opiskelijoiden yleisimmin kokema oire on väsymys, josta kärsii viikoittain noin 60 prosenttia naisista ja kolmannes miehistä.

Elintavoissa myönteistä kehitystä

Entistä useampi nuori on raitis. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista yli 60 prosenttia on raittiita, lukiolaisista 35 prosenttia ja ammattiin opiskelevista 26 prosenttia. Nuorten humalahakuinen juominen on myös edelleen vähentynyt. Sen sijaan nuorten ylipaino näyttäisi olevan lisääntymässä. Ammattiin opiskelevista neljännes on ylipainoisia. Ero lukiolaisiin on suuri - lukiolaisista ylipainoisia 19 prosenttia.

Moni kokee syrjivää kiusaamista

Syrjivää kiusaamista - kiusattu ulkonäön, sukupuolen, ihonvärin tai kielen, vammaisuuden, perheen tai uskonnon vuoksi koulussa tai vapaa-ajalla - on kokenut 19 prosenttia alaluokkalaisista, 24 prosenttia yläluokkalaisista, 11 prosenttia lukiolaisista ja 13 prosenttia ammattiin opiskelevista.

Huolestuttavaa on, että syrjivää kiusaamista kokee yli 40 prosenttia kodin ulkopuolelle sijoitetuista, toimintarajoitteisista ja ulkomailla syntyneistä nuorista. Näillä nuorilla on huomattavasti enemmän hyvinvoinnin haasteita sekä koulussa että vapaa-ajalla. Yksinäisyys ja luokkayhteisöön kiinnittymättömyys ovat yleisiä näiden nuorten keskuudessa.

Eriarvoisuus hyvinvoinnissa on huomattavaa, mutta siihen voidaan puuttua oppilaitoksissa. Opiskeluhuollolla on tärkeä tehtävä hyvinvointierojen kaventamisessa. Noin kolmannes oppilaista ja opiskelijoista koki tarvinneensa enemmän tukea koulukuraattorilta ja -psykologilta.

Tiedot käyvät julki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttamasta Kouluterveyskyselystä. Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja avun saannista. Kysely toteutettiin keväällä 2017.

Kouluterveyskyselyn sisältöjä ja tiedonkeruun tapoja uudistettiin 2017. Tietoa saadaan ensimmäistä kertaa myös perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilailta ja heidän huoltajiltaan. Hyvinvoinnin ja avun saannin sisältöjä lisättiin. Entistä monipuolisemmat taustatiedot mahdollistavat yhdenvertaisuuden toteutumisen seurannan.

Kouluterveyskyselyn (2017) tuloksista Juupajoella

Kouluterveyskysely tehdään valtakunnallisesti kaikille peruskoulun 8.- ja 9.luokkalaisille joka toinen vuosi. Vuoden 2015 kyselyn tuloksia ei valitettavasti pystytty tarkastelemaan valtakunnallisen järjestelmävirheen vuoksi. Suunnitelman laadinnassa on hyödynnetty 8.- ja 9.-luokkien vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tuloksia, sillä se ehti valmistua ennen suunnitelman hyväksymistä.

Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella Juupajoen nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin. Tiivistäen tulokset voidaan nähdä alueet, joissa on tulevaisuudessa kehittämisen tarvetta.

1. HYVINVOINTI, OSALLISUUS JA VAPAA-AIKA

Elämänhallinta ja tyytyväisyys

- vain puolet nuorista kokee, että elämällä on jokin päämäärä ja tarkoitus
- tyytyväisiä elämäänsä on myös reilu puolet, mikä on selvästi vähemmän kuin koko maassa ja ympäristökunnissa, erittäin tyytyväisiä elämäänsä 20%
- nuorilla keskimääräistä vähemmän tietoa siitä, kenen puoleen kääntyä vaikeuksissa
- elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä myös vain puolet kokee elämän hallinnan olevan hyvää

Osallisuus

- myös tällä osa-alueella juupajokelaiset erottuvat muista alueen nuorista; täällä ei koeta olevansa niin vahvasti osa yhteisön jäseniä, kuin lähialueilla ja valtakunnallisesti
- oppilaat kokevat vaikutusmahdollisuutensa koulun toimintaan melko vähäisiksi

Harrastukset ja vapaa-aika

- lähes jokainen harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa
- nuorten mielestä alueella ei järjestetä kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa
- nuoret kokevat, että täällä ei ole riittävästi oleskelutiloja heille, huomattava ero lähialueisiin
- harrastuspaikat sijaitsevat nuorten mielestä liian kaukana
- liikuntaa harrastetaan kuitenkin omatoimisesti lähes päivittäin yli puolet nuorista

Ystävät ja yksinäisyys

- huolestuttavan monella ei ole yhtään läheistä ystävää, määrä on kasvanut tarkastelukaudella

2. TERVEYS JA TOIMINTAKYKY

Koettu terveys

- neljäsosa kokee terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi
- nukahtamisvaikeudet ja väsymys ovat yleisiä
- lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma lähes kolmasosalla
- huolestuttavan moni kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta
- nuoret ovat huolissaan mielialastaan ja kokevat, että on vaikeaa rentoutua

3. ELINTAVAT

Ruokatottumukset

- vastaukset melko samanlaisia kuin valtakunnallisesti, mutta koululounaan päivittäinen syöminen heikkoa

Päihteet

- tupakkaa ja nuuskaa käytetään jonkin verran enemmän kuin lähialueilla, kuitenkin niin vähän, että siitä ei saada tilastotietoa
- muita päihteitä käytetään melko vähän, vaikka niiden saatavuus koetaan helpoksi

4. KOULUNKÄYNTI JA OPISKELU

Vaikeudet koulunkäynnissä ja opiskelussa

- yllättävän suurella osalla, noin kolmanneksella oppilaista on vaikeuksia koulunkäynnissä, niin lukemiseen kuin laskemiseenkin liittyvissä asioissa, ei niinkään keskittymisen kanssa

Luokka- ja oppilaitosyhteistyö

- suurehko määrä (lähes 60%) niitä oppilaita, jotka kokevat, että opettajat eivät pidä heidän kuulumisia tärkeänä
- n.75% yläkoululaisista pitää koulunkäynnistä
- luokan työrauha koetaan hyväksi
- n.10% kokee itsensä yksinäiseksi myös välitunnilla

5. PERHE JA ELINOLOT

Elintaso ja työssäkäynti

- perheen taloudellinen tilanne koetaan kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi yli 40% vastauksista
- nuoret eivät kuitenkaan hanki itse rahaa työssä käymällä

Perheen arjen toimivuus

- lähes puolet nuorista kokee, että heillä on hyvä keskusteluyhteys vanhempiinsa
- n.75% kokee, että heillä on perheenä tarpeeksi yhteistä aikaa

6. KASVUYMPÄRISTÖN TURVALLISUUS

Koulukiusaaminen

- Juupajoella koulukiusaaminen on vähäistä yläkouluikäisten keskuudessa

Oppilaitoksen fyysiset olot

- kylmyys vaivaa kouluissa, muuten oppilaat ovat tyytyväisiä olosuhteisiin, ei sisäilmaoireilua

7. PALVELUT JA AVUNSAANTI

Mahdollisuus keskustella

- suurin osa nuorista kokee, että heillä on joku, jonka kanssa voi keskustella ongelmista
- n. neljäsosan asioita käsitelty monialaisessa asiantuntijaryhmässä
- kouluterveydenhuollon palveluihin pääsystä ei ole indikaattoritietoa oppilaiden vähäisen määrän vuoksi

Nuoret

Nuorten 18-24-vuotiaiden työttömyys Juupajoella on laskenut tarkasteluvuosien aikana ollen seutukunnan alhaisin. Etsivä nuorisotyö on auttanut nuoria löytämään koulutus- tai työpaikkoja.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuus kääntyi laskun jälkeen hienoiseen nousuun ollen v.2016 lopussa 7,5% vastaavan ikäisestä väestöstä. Perusopetuksen, nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön aktiivisen yhteistyön avulla pyritään löytämään jokaiselle jatko-opintopaikka.

Toimeentulotukea saaneiden nuorten osuus Juupajoella on melko vähäinen, n. 10% vastaavan ikäisestä väestöstä.

Sosiaalityön tulosalueelle vuoteen 2017 asti kuulunut etsivän nuorisotyön –palvelut on hoidettu yhteistyössä Oriveden kaupungin kanssa 1.1.2013 alkaen. Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu orivesiläisille ja juupajokelaisille 15 - 29 -vuotiaille nuorille. Työn tarkoituksena on auttaa nuoria, jotka ovat erilaisista syistä ajautuneet palveluiden ja koulutuksen ulkopuolelle. Etsivä nuorisotyö voi auttaa, mikäli nuori on jäänyt ilman opiskelupaikkaa, opinnot ovat keskeytyneet, suunnitelmat ovat muuttuneet eikä nuori tiedä mitä tekisit, nuori kaipaa apua elämäntilanteen selvittelyyn tai asioiden hoitamiseen tai on vain vailla juttuseuraa.

Aikuiset

Kunnan toimivuuden kannalta on keskeistä, että työikäinen väestö viihtyy paikkakunnalla, kokee itsensä työkykyiseksi, jaksaa tehdä työtä ja haluaa pysyä työelämässä entistä kauemmin. Työikäisen hyvinvointia edistää mielekkääksi koettu työ sekä työn ja vapaa-ajan välinen tasapaino. Aktiivinen vapaa-aika, kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintoineen luo hyvinvointia, elämänlaatua ja tuottaa elämyksiä. Kulttuurihyvinvoinnin toimintojen kenttä on moninainen. Kulttuurihyvinvoinnilla tarkoitetaan kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia edistää terveyttä ja hyvinvointia. Taide ja kulttuuri luovat jo itsessään hyvinvointia ja mielekästä elämää. Toisaalta niitä voidaan käyttää myös tavoitteellisesti edistämään hyvinvointia. Kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa korostuu taide- ja kulttuuritoimijoiden ammattimainen ja pitkäjänteinen yhteistyö muiden toimialojen kanssa. Käytännössä kulttuurihyvinvointia luovat vaikkapa kulttuurinen vapaaehtoistoiminta, hoitolaitoksien tiloissa olevat taideteokset tai tanssiesitys palvelutalossa.

Vapaa-aikapalveluihin on pyritty panostamaan Juupajoella esimerkiksi saneeraamalla v.2016 liikuntahalli. Saneeraus käsitti mm. hallin ulkovuorauksen uusimisen, sisäpintojen kunnostamista sekä teknisten järjestelmien nykyaikaistamista. Kävijämäärät ovat kasvaneet

reilusti saneerauksen valmistuttua. Asiakasmaksut on pidetty alhaisina, jotta kaikilla kuntalaisilla olisi mahdollisuus harrastaa liikuntaa.

Kirjastopalveluiden säilyttäminen houkuttelevana ja monipuolisena on haluttu nostaa yhdeksi kehityskohteeksi. Kirjaston kävijämäärät ovat pysytelleet usean vuoden noin 7000 kävijän tienoilla, mutta v. 2016 määrä alkoi pikkuhiljaa kasvaa. Markkinointiin panostamalla ja tuomalla kirjastoon erilaisia tapahtumia ja näyttelyitä pidetään kirjastotoiminta vireänä. Tulevaisuudessa on tarkoitus kehittää kirjastotoimintaa kuntalaisten olohuoneeksi, jossa kaiken ikäiset kuntalaiset voivat virkistyä ja kohdata toisiaan.

Poliittinen osallistuminen ja tunne siitä, että voi vaikuttaa itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin, on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue, osa poliittisten resurssien kokonaisuutta. Edustuksellisen demokratian peruslähtökohta on, että kaikki osallistuvat päätöksentekoon, sillä osallistuminen ruokkii myös vastuun tunnetta yhteiskunnasta. Juupajoella äänestysaktiivisuus on laskenut tarkasteluvuosien aikana jonkin verran, ollen kuitenkin valtakunnan keskiarvoa hiukan korkeampi, n. 60% äänioikeutetuista käyttää äänestysoikeuttaan.

Aikuisväestön toimeentulo

Toimeentulotuen saaminen on läheisesti työttömyyteen liittyvä indikaattori ja kertoo myös välillisesti ensisijaisten tukimuotojen tason riittävydestä. Valtakunnallisesti toimeentulotuen asiakkaiden määrä nousi nopeasti vuoden 2009 taloudellisen taantumana ja työttömyyden lisääntymisen myötä. Kasvu pysähtyi työttömyyden kasvun pysähtymisen myötä vuonna 2010. Vuosina 2010-2012 toimeentulotuen asiakkaiden määrä pysyi samalla tasolla.

Vuosina 2014–2016 toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä kasvoi Suomessa 3 prosenttia ja henkilöiden 1,3 prosenttia. Toimeentulotukea sai 7,2 prosenttia väestöstä vuonna 2016.

Toimeentulotukea saaneiden aikuisten määrä Juupajoella on hiukan kasvanut tarkastelukauden aikana. Luku on noussut vuosien 2013-2016 aikana 6,2%:sta 7,2%:iin vastaavan ikäisestä väestöstä. Juupajoen luku vastaa valtakunnallista keskiarvoa.

Terveydentila aikuisilla

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa on pohjimmiltaan kysymys hyvien valintojen mahdollistamisesta. Kulttuuripalveluiden saatavuuden parantaminen, yksinäisyyden vähentäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen ovat tehtäviä missä yhteiskunnalla on merkittävä rooli. Työikäinen väestö ja tällöin myös yksilöt itse viimekädessä tekevät pääosan valinnoistaan yhteiskunnan asettamien mahdollisuuksien rajoissa.

Työikäisestä väestöstä valtaosa on perheellisiä, jolloin kodin vaikutus näkyy oman toiminnan lisäksi myös muiden perheenjäsenten elämänkaarella. Työikäisestä väestöstä monilla on lapsia ja useat toimivat virallisina tai epävirallisina omaishoitajina ja auttavat lähipiiriään.

Työikäisen väestön kuolemista jopa joka kolmas vältettäisiin, mikäli tilanne olisi kaikissa ryhmissä samalla tasolla kuin se on parisuhteessa olevien kohdalla. Erityisen suuri riski on yksinasuvilla, korkeintaan perusasteen koulutuksen saaneilla miehillä. Näiden ryhmien osalta

tapaturmat ja väkivalta sekä niihin liittyvä kuolleisuus on suurta. On huomioitava laajat suuressa syrjäytymisriskissä olevat väestön osaryhmät.

THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi kuvaa suomalaisten kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa. Indeksissä sisällyttävät sairausryhmät ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta.

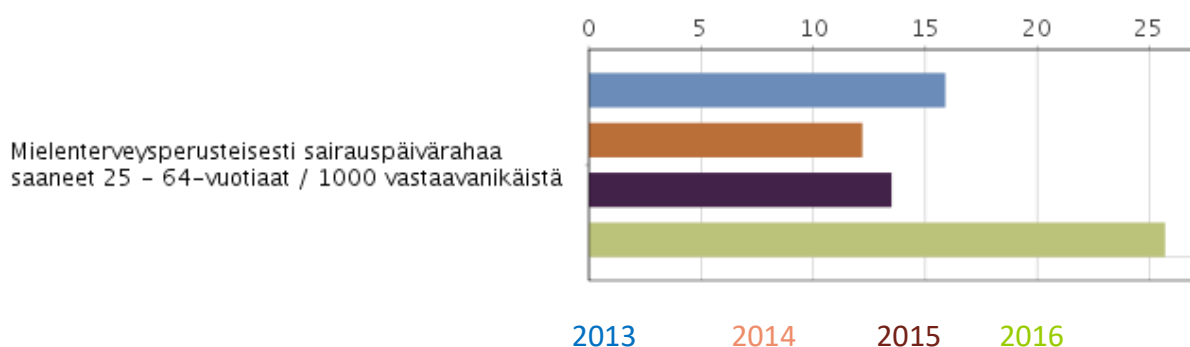
Koko maan sairastavuusindeksi on sata. Mitä pienempi luku on, sitä terveempi väestö. Juupajoen sairastavuusindeksi on laskenut vuosien 2013-2016 aikana 90,8:sta 89,7:ään.

Perusterveydenhuolto	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Lääkärin vastaanottokäynnit	2272	2511	1896	1937
Sairaanhoidajat ja muu hoitohenkilökunta	1802	1687	1490	1611
Päihdetyö	0	22	9 (MV)	14
Yhteensä	4074	4220	3395	

Kuvio: Perusterveydenhuollon avosairaanhoitokäynnit 2014-2017

Hammashuolto, yhteensä	1781	2650	2305	
Juupajoen toimipiste	1605	2477	2093	2292

Kuvio: Suun terveyspalvelut, käynnit lääkäri/suuhygienisti 2014-2017

Kuvio: Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64- vuotiaat /1000 vastaavan ikäistä

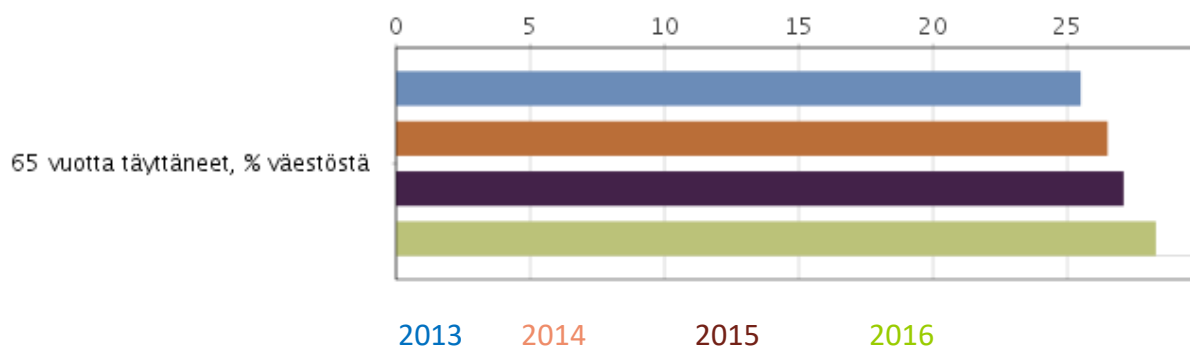
Päihdehuollon laitoksissa sekä päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskuksen vuodeosastoilla hoidettujen 25–64 vuotiaiden määrä on kääntynyt laskuun vuoden 2015

jälkeen. Samoin päihdehuollon avopalvelujen asiakkaiden määrä on vähentynyt. Valtakunnan keskiarvoon verrattuna Juupajoella on päihdehuollon palveluissa keskimääräisesti asiakkaita.

Ikäihmiset

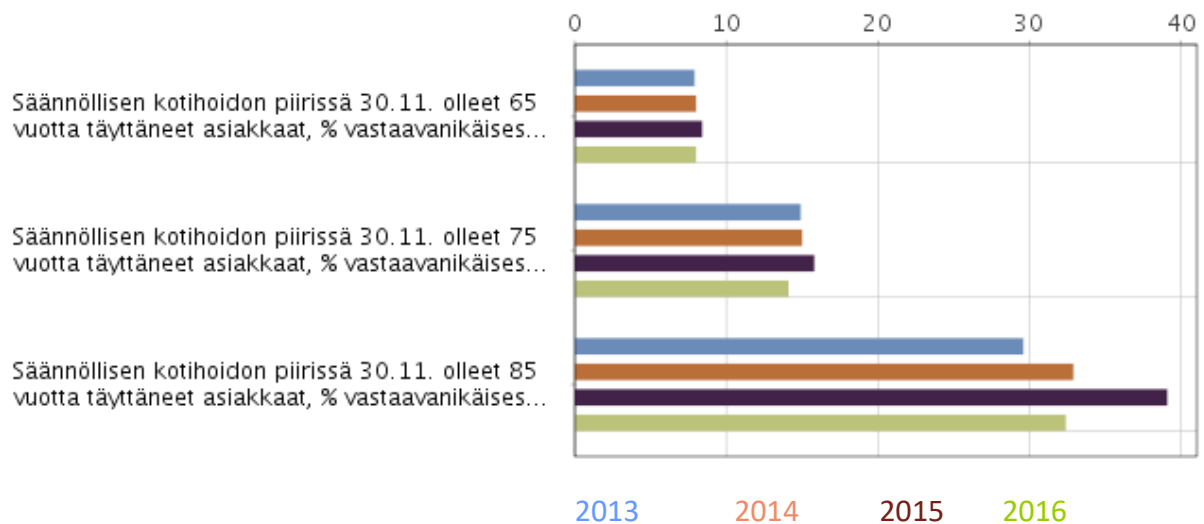
Ikäihmisten palveluiden tavoitteena on järjestää vanhusten avohoidon palvelut ja laitoshoidon palvelut tarvetta vastaavalla tasolla siten, että omassa kodissa asuminen toteutuu mahdollisimman pitkään. Vanhuspalveluiden toteuttaminen noudattaa Juupajoen kunnassa vuonna 2011 aloitettua vanhuspalveluiden kehittämistä sekä kunnanvaltuuston 23.9.2013 hyväksymää vanhustyön ja vanhuspalveluiden suunnitelmaa vuosille 2013–2017. Suunnitelman uudistaminen tehdään talousarviovuoden 2018 aikana.

Ikäihmisten osuus Juupajoella on kasvanut vähitellen. Suurin osa ikäihmisistä ei tarvitse säännöllisiä palveluita, mutta monet sairaudet ja toimintakyvyn rajoitteet kuitenkin lisääntyvät iän myötä. Kaikkein vanhimpiin ikäluokkiin kuuluvien määrän kasvu lisää siten väistämättä palvelujen tarvetta. Palvelujen tarpeen kasvua voidaan kuitenkin hillitä määrätietoisilla varautumistoimilla. Ikääntyessä toimintakyvyn säilymisessä ja itsenäisesti arjessa selviytymisessä keskeisiä tekijöitä ovat läheiset ihmissuhteet, terveys, koti ja ympäristö sekä palveluiden saatavuus. Ikäihmisten palveluiden laatusuosituksen mukaan hyvinvointia ja terveyttä edistävillä palveluilla voidaan lisätä toimintakykyisiä elinvuosia ja siirtää muiden palvelujen tarvetta elinkaarella myöhempään vaiheeseen. Tällä tavoin voidaan parantaa iäkkään ihmisen elämänlaatua ja samalla hillitä mm. sosiaali- ja terveystalouden menojen kasvua.

Kuvio: 65 vuotta täyttäneet, % väestöstä

Juupajoella kunnan yli 75-vuotiaista säännöllisen kotihoidon piirissä oli v.2016 yhteensä 14,1%. Kotihoidon palveluita on pyritty tehostamaan ja kohdentamaan oikein. Tämä kehitys alkaa näkyä vuodesta 2017 alkaen.

Kuvio: Säännöllisen kotihoidon piirissä olevat

Lakia omaishoidon tuesta uudistettiin vuonna 2016 (Laki omaishoidon tuesta 937/2005) ja samalla omais- ja perhehoitoon kohdennettiin lisärahoitusta 95 miljoonaa euroa vuosittain. Uudistuksen tavoitteena on paitsi lisätä omaishoitajien määrää myös vahvistaa omaishoitajille suunnattuja tukipalveluja. Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien määrä on Juupajoella kasvanut jonkin verran tarkasteluaikana. Määrä on kuitenkin alhainen verrattuna seutukunnan muihin kuntiin ja valtakunnallisesti. Omaishoitoa tukemalla voidaan merkittävästi laskea tulevien vuosien palvelumenojen nousupainetta. Ikääntyneiden omaishoito on todennäköisesti kuitenkin yleisempää kuin omaishoidon tukea saavien määrästä voidaan päätellä.

Syksyllä 2015 käynnistyi vanhainkoti Juupakodin saneeraus tehostetun palveluasumisen yksiköksi. Juupakoti oli rakennuksena jo viidenkymmenen vuoden ikäinen, johon merkittävimmät saneeraukset oli tehty vuosina 1991 ja 2003. Rakennus ei enää vastannut ikäihmisten palveluasumiselle asetettuja vaatimuksia. Juupakodin saneeraus toteutettiin vuosina 2016 - 2017. Saneerauksen myötä Juupakotiin rakennettiin 20 asuntoa (oma wc/kylpyhuone), joista kaksi asuntoa ovat tiloiltaan suurempaa soveltuen esimerkiksi avioparin tai sisarusten asunnoksi. Saneerauksessa uudistettiin myös rakennuksen talotekniikkaa ja varustettiin kiinteistö mahdollisia häiriötilanteita varten ajanmukaisella varalämpöjärjestelmällä. Lisäksi Juupakodin pihaan kunnostettiin ikäihmisille viihtyisä liikunta- ja ulkoilualue, joka palvelee myös muita, kuin talon asukkaita.

Vanhuspalvelut	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017
Yli 75 –vuotiaat lkm	244	241	249	257
Kotihoito				
Säännöllistä kotihoitoa saaneiden 75-vuotta täyttäneiden				
- lukumäärä	66	62	70	67
- % ko. väestöstä	27	26	28	26
Ikäryhmittäin				
- yli 85 vuotiaat	39	35	43	42
- 75-84 vuotiaat	27	27	27	25
- 65-74 vuotiaat	15	21	14	15
- alle 65 vuotiaat	8	2	8	14
Säännöllistä kotihoitopalvelua vuoden aikana saaneet vanhuskotitaloudet				
	81	80	80	77
Tukipalveluja saaneet asiakkaat				
- ateriapalvelu	30	38	41	56
- turvapuhelin	29	30	30	29
- kuljetuspalvelut (sos. huoltol.)	15	15	13	15
Omaishoidontukea saavien lkm	13	14	15	10
Laitoshiito				
Hoitopäiviä vuodessa	8.310	6746	7446	6513
Pitkäaikaisessa hoidossa olevien asukkaiden lkm				
	28	24	22	17
Tilapäinen laitoshoito/htp vuodessa	469	875	735	669
Tilapäinen laitoshoito/asukkaat	34	26	26	17
Palveluasuminen				
Tehpa ostopalvelut asukkaat lkm	2	2	2	8
Tehpa kunnan oma asukkaat lkm	9	9		

Kuvio: Vanhuspalveluiden toteutuneet suoritukset 2014-2017

2 TEHDYT TOIMENPITEET

Juupajoen kunnan talouden tasapainotus

Juupajoen kunnan taloustilanteen tasapainottamiseksi kunnanvaltuusto hyväksyi 13.10.2014 talouden tasapainottamisohjelman, jonka säästötavoitteet olivat 160 000 euron säästöt vuonna 2015, 59 000 euron säästöt vuonna 2016 ja 46 000 euron säästöt vuonna 2017. Kunnanhallituksen alun perin asettamaa 450 000 euron säästötavoitetta ei saavutettu, mistä johtuen kunnallisveroa korotettiin 20 %:sta 21 %:iin vuonna 2015.

Merkittävä yksittäinen tekijä kunnan talouden tasapainottamisessa on ollut sosiaali- ja terveystoimen kilpailuttaminen ja kokonaisulkoistaminen Pihlajalinna Terveys Oy:lle vuoden 2014 alusta. Sosiaali- ja terveystoimi muodostaa kunnan taloudesta suurimman menoerän ollen lähes 60 % kaikista menoista. Vuoden 2015 alusta Juupajoen kunta ja Mänttä-Vilppulan kaupunki ovat muodostaneet sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen, jossa palvelujen järjestämisvastuu on Mänttä-Vilppulan kaupungilla. Yhteistoiminta-alueen myötä Juupajoen kunnan sosiaali- ja terveystoimen hallinto ja palvelujen tuottamista koskeva hankintasopimus siirtyivät kokonaisuudessaan Mänttä-Vilppulan kaupungin hoidettavaksi.

Kunnan valmistuskeittiöiden vähentäminen ja siihen liittyvä toiminnan uudelleen organisointi on tuonut selkeää säästöä. Samalla on myös toimintoja uudistettu ja nykyaikaistettu. Uusi keskuskeittiömalli käynnistyi elokuussa 2015.

Organisaatiouudistus 1.6.2017

Keväällä 2016 käynnistettiin kunnassa luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation uudistaminen. Uudistustyössä mukana oli BDO Consulting yhtiöstä Jaakko Joensuu, Matti Rieki ja Jari Salomaa.

Uudistunut kuntalaki ohjaa kuntia pohtimaan toimintansa järjestämistä entistä strategisemmin. Kunnan tavoitteena on alueen elinvoimaisuus ja asukkaiden hyvinvointi. Tämä edellyttää toiminnalta pitkän aikavälin kestävyyttä, jonka perustana on kunnan aikaansaannoskyky. Tuloksellinen toiminta edellyttää toimintatapaa, jossa kunnan asetetut toiminnan ja talouden tavoitteet toteuttavat kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita. Aikaansaannoskyvyn voidaan ajatella muodostuvan toiminnan 1) vaikuttavuudesta, 2) laadusta sekä 3) taloudellisuudesta ja tuottavuudesta. Jotta nämä kolme näkökulmaa voivat toteutua, täytyy ratkaista kuinka voimavaroja ja resursseja hallitaan ja kohdennetaan

Valmisteilla olevat rakenneuudistukset tulevat vaikuttamaan kuntien tehtävään ja rooliin merkittävällä tavalla. Juupajoki on jo tehnyt palvelujen järjestämistapoja koskevia ratkaisuja mm. sote-ulkoistuksen muodossa. Juupajoen kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottamisesta on tehty vuoteen 2018 ulottuva sopimus Pihlajalinnan kanssa, ja sen jälkeen Juupajoen sote-palveluiden tuottamisesta vastaa Mänttä-Vilppulan kunta. Tämä muutos on vaikuttanut Juupajoen organisaation rooliin ja tehtäviin. Sote-ulkoistuksen yhteydessä merkittävä osa Juupajoen kunnan henkilöstöstä siirtyi toisen organisaation palvelukseen, millä oli omat vaikutuksensa mm. talouden ja hallinnon tukipalveluiden kysyntään.

Vaikka sote-palveluiden tuottamis- ja järjestämisvastuu on siirtymässä muualle, on kunnille jäämässä edelleen vastuu hyvinvoinnin edistämisestä, mikä edellyttää toimintatapojen muuttamista entistä enemmän ennaltaehkäisevämpään ja koordinoivampaan ja suuntaan. Juupajoen kunnan organisaatio on hyvin kapea, ja siihen kohdistuu myös kuntaorganisaatioille tyypilliseen tapaan melko voimakasta eläköitymispainetta. Kapeassa organisaatiossa tehtävien ja resurssien tarkoituksenmukainen jakaminen ja kohdistaminen korostuu, jotta voidaan kestäväällä tavalla toteuttaa kuntastrategiassa asetettuja tavoitteita. Juupajoen sivistystoimessa toteutettiin keväällä 2016 osallistava kehittämiselvytys, jossa annettiin osaltaan suosituksia ja ehdotuksia opetustoimen uudelleenorganisoinnista.

Nyt toteutetun uudistuksen tavoitteen on ollut löytää organisaatorakenne, joka vastaa kunnan roolia ja tehtäviä nykyistä paremmin. Toisaalta edellistä tukevana tavoitteena on ollut myös työnjaon mielekkyyden ja tarkoituksenmukaisuuden kehittäminen. Toimeksiannossa on tarkasteltu organisaatiota kolmesta näkökulmasta: 1) luottamushenkilöorganisaatio, 2) viranhaltijaorganisaatio ja 3) toimistohenkilökunta.

Toimeksiannon aikana toteutettiin yhteensä kolme työpajaa.

Aloitustilaisuuden yhteydessä 30.5.2016 pohdittiin johtoryhmän ja kunnanhallituksen kanssa kunnan roolin ja tehtävien muutosta, ja kuntaorganisaation tulevaisuutta esimerkiksi sote-uudistuksen jälkeen. Ryhmätöissä pohdittiin Juupajoen kunnan roolia kolmen, kuntalakiinkin kirjatun tehtävän näkökulmasta: 1) elinvoima, 2) hyvinvointi ja 3) osallisuus ja demokratia.

Elokuun alussa järjestettiin ensimmäinen varsinainen kehittämispäivä, johon uusi hyvinvointipalvelut sisältävä organisaatorakenne astui voimaan uuden valtuustokauden alusta 1.6.2017. Hyvinvointitoimeen sisältyvät kunnan koulutuspalvelut, varhaiskasvatus,

vapaa-aikatoimi sekä sosiaali- ja terveystoimi. Nyt kunnan kaikki hyvinvointipalvelut on koottu saman vastuualueen alaisuuteen, jota johtaa hyvinvointijohtaja.

Lapset ja nuoret

1.8.2016 astui voimaan subjektiivisen päivähoito-oikeuden muutos. Kaikilla lapsilla on varhaiskasvatustilain perusteella subjektiivinen oikeus osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen on oikeus lapsilla, joiden vanhemmat ovat työssä tai opiskelevat päätoimisesti. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausmahdollisuus lisäsi osa-aikaisen päivähoiton määrää ja vastaavasti vähensi koko-aikaista päivähoitoa.

Varhaiskasvatuksen uusi asiakasmaksulaki astui voimaan 1.3.2017. Se laskee pienituloisten perheiden asiakasmaksua. Maksut ja niistä saatava tulo ovat tulevaisuudessa edelleen laskemassa.

Elokuun 2016 alusta otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma ja tuntijako vuosiluokilla 1-6. Syksyllä 2017 7.- luokkalaiset aloittivat opiskelun uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Vuonna 2018 8. luokka siirtyy opiskelemaan uuden opetussuunnitelman mukaisesti.

Kevään 2016 aikana toteutettiin kunnan koulutoimen kehittämisselvitys, jonka aihealueet olivat:

1. Kunnan koulujen välisen yhteistyön kehittäminen (mukaan lukien koulujen hallinnollinen johtaminen, koulujen mahdollinen profiloituminen)
2. Esiopetuksen järjestäminen tulevaisuudessa
3. Erityisopetuksen järjestäminen tulevaisuudessa
4. Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön tulevaisuuslinjaukset
5. Uuden opetussuunnitelman asettamat vaatimukset perusopetuksen, opetustilojen ja oppimisympäristöjen kehittämiseksi
6. Eri kehittämismahdollisuuksien kustannusvaikutukset.

Kehittämisselvityksen taloudelliseksi tavoitteeksi asetettiin lähtötilanteessa (lautakunnan päätös 11/2015), että koulujen yhteistyön kautta ja toiminnallisuuden muutoksilla voidaan vähentää henkilöstöä 1-2 henkilöä lähivuosina tapahtuvien eläkkeelle siirtymisien yhteydessä. Selvitystyön perusteella tehtävät toiminnalliset muutokset olivat mahdollisia toteuttaa lukuvuoden 2017–2018 alusta lukien.

Selvitystyön näkökulmat olivat:

1. Oppilaiden oikeus yhtenäiseen koulupolkuun, laadukkaaseen opetukseen ja nykyaikaiseen oppimisympäristöön
2. Henkilöstön mahdollisuus yhteistyöhön, oman työn kehittämiseen ja ammatilliseen kehittymiseen
3. Meneillään olevat varhaiskasvatuksen, esi-, erityis- ja perusopetuksen kehittämissuunnat valtakunnallisesti sekä
4. Taloudellisten ja muiden resurssien tehokas käyttö.

Selvityksen toimenpidesuosituksen perusteella on laadittu seuraava Juupajoen opetustoimen rakenteellinen muutosesitys, joka sisältyy 2017–2019 taloussuunnitelmaan:

- kunnan esiopetus siirtyy päiväkodilta Kirkonkylän koululle lukuvuoden 2017 - 2018 alusta

- Kirkonkylän koulun vuosiluokkien 5 ja 6 opetus siirtyy lukuvuoden 2017 - 2018 alusta ja vuosiluokkien 3 ja 4 opetus lukuvuoden 2018 - 2019 alusta Koulukeskukselle
- lukuvuodesta 2018 - 2019 lähtien kunnan kaikki 1. luokkalaiset saavat opetusta Kirkonkylän koululla ja jatkavat ko. koululla myös 2. vuosiluokan
- Kirkonkylän koulusta muodostetaan näin vaiheittain joustavan alkuopetuksen koulu eli Pienten lasten koulu, jossa työskentelevät 0 – 2 luokat
- em. siirtymäkauden jälkeen Koulukeskuksella työskentelevät vuosiluokat 3 - 9.

Valtuusto hyväksyi muutosesitykset syksyllä 2016.

Työllisyyden hoidon uusi toimintamalli

Kunnan lakisääteisten työllisyysvelvoitteiden tehostamiseksi syksyllä 2017 käynnistettiin neuvottelut Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa. Neuvottelujen tuloksena saatiin aikaan sopimus, jonka perusteella Juupajoen kunta ostaa 1.1.2018 lukien työllisyydenhoitopalvelut Mänttä-Vilppulalta. Palvelujen kohderyhmään kuuluvat työttömät Juupajoen kuntalaiset, joiden työttömyys on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä. Panopiste on erityisesti asiakkaita, jotka ovat saaneet työttömyyden perusteella työmarkkinatukea yli 300 päivää, nuoret, jotka ovat olleet yhtäjaksoisesti työttömänä yli 12 kuukautta tai 6 kuukautta (alle 25 –vuotiaat). Kohderyhmään kuuluvat myös velvoitetyöllistettävät sekä koululaiset, joille kunta on varannut määrärahan kesätyöpaikkoihin. Työllisyyspalvelut tarjoaa apua myös yrityksille pitkäaikaistyöttömien palkkaamiseen liittyvissä asioissa.

HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2013-2016 ASETETUT TAVOITTEET JA TEHDYT TOIMENPITEET

LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET

Kunnan perheystävällisyyden vahvistaminen ja kasvuyhteisöjen tukeminen

Tavoitteiksi asetettiin mm. kylien elinvoiman lisääminen ja turvallisen asuin ympäristön kehittäminen. Tähän tavoitteeseen tähdättiin myös alkuvuodesta 2016 tehdyssä Opetustoimen kehittämisselvityksessä. Selvityksen myötä tehty koulun rakenneuudistus pyrkii säilyttämään kyläkouluopetuksen Kirkonkylän koululla kaikille kunnan lapsille yhtenäisen koulupolun aloituspaikkana. Nähtiin, että kyläkoulu on selvästi elinvoimatekijä pienelle kunnalle ja sen ympärillä oleva kyläkaavaan sijoittuva asuin ympäristö tukee niin elinvoimaa, turvallisuutta kuin perheystävällisyyttäkin. Esiopetuksen toteuttamisella koulun yhteydessä voidaan paremmin taata jatkumo esiopetuksesta perusopetukseen sekä lasten yhtenäinen opinpolku. Esiopetus siirtyi Kirkonkylän koululle syksyllä 2017 käynnistäen siirtymävaiheen, jonka lopuksi elokuusta 2019 alkaen kaikki juupajokelaiset lapset käyvät uutta perusopetussuunnitelmaa noudattavan saman koulupolun; esiopetuksesta 2. luokkaan saakka joustavassa esi- ja alkuopetuksessa Kirkonkylän koululla ja 3.-9.luokat Koulukeskuksella.

Koulujen pienet ryhmäkoot takaavat hyvän työskentelyilmapiirin. Pienemmille koululaisille on myös järjestetty aamu- ja iltapäivätoimintaa. Kouluilla järjestetään koulupäivien jälkeen monipuolista kerhotoimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Toimivat kulkuyhteydet mahdollistavat jatko-opiskelun kotoa Juupajoelta käsin lähiseudun lukioissa tai ammatillisissa oppilaitoksissa muun muassa Orivedellä, Mänttä-Vilppulassa ja Tampereella.

Matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksilla on pyritty innostamaan entistä enemmän lapsia ja nuoria harrastusten piiriin ja samalla sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Juupajoella kunnan ja järjestöjen yhteistyö on sujuvaa ja saumatonta. Ohjatun toiminnan sisällöt ovat kunnan ja yhdistysten yhdessä järjestäen monipuoliset, ja niiden järjestämisessä kuunnellaan lasten ja nuorten omia toiveita. Kunta on myöntänyt avustuksia ja ilmaisia tiloja järjestöille ja seuroille sekä järjestänyt toimintaa yhdessä järjestöjen kanssa. Järjestöjen toiminta tulee jatkossakin ymmärtää tärkeinä kunnan toimintaa tukevana toimintana.

Nuorisotilojen uusi sijoittuminen ei ole toteutunut, uusia vaihtoehtoja nuorisotiloiksi on kartoitettu ja alustavaa suunnittelua asian suhteen tehty.

Oppilaskuntien hallitukset toimivat aktiivisesti ja ottavat kantaa lapsia koskeviin asioihin. Nuorisovaltuuston käynnistämisessä on ollut ongelmana nuorten vähäinen määrä. Syksyllä 2017 starttasi kuitenkin kunnan ensimmäinen nuorisovaltuusto kolmen jäsenen voimin. Valtuuston toiminta on ollut alusta alkaen aktiivista pienestä joukosta huolimatta.

Nuoret pääsevät hakemaan kunnan kesätyöpaikkoja täytettyään 16 vuotta. Kaikille hakijoille on pystytty tarjoamaan kahden viikon mittainen kesätyöjakso jossakin kunnan toimipisteessä.

Perheiden kokonaisvaltainen ja varhainen tukeminen

Vanhemmat ja huoltajat ovat lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin tärkeimmät tukipilarit. Mahdollisiin ongelmiin tulee puuttua varhaisessa vaiheessa. Varhainen puuttuminen edellyttää kunnan peruspalvelun eri toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä.

Avoin päiväkotiki Kettula aloitti Juupajoella toimintansa syksyllä 2012 ja on selvästi vakiinnuttanut asemansa ennaltaehkäisevien palveluiden kentässä. Matalan kynnyksen yhteydenotot perhetyöhön ja varhaiskasvatuspalveluihin ovat kohdistaneet varhaisia tukitoimia lapsiperheisiin suunnitellulla tavalla. Kävijämäärä on vaihdellut 15-20 kävijän/kerta välillä. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, perhetyön ja seurakunnan kesken on vahvistanut pienen kunnan palveluverkkoa.

Matalan kynnyksen palveluita parhaimmillaan on myös ennaltaehkäisevän perhetyön tuominen perusopetuspalveluiden rinnalle. Koululla työskentelevä perhetyöntekijä aloitti toimintansa syksyllä 2017. Koululla toimii nykyään laaja joukko eri toimijoita opetushenkilöstön lisäksi. Mäntän kaupungilta on ostopalveluna hankittu koulukuraattorin palvelut, kuraattori on paikalla yhden päivän viikossa. Koulupsykologin palvelut ulottuvat myös nykyään Juupajoelle, samoin nuorisopsykiatrisen sairaanhoitajan käynnit koululla ovat alkanet uutena lukuvuonna 2017-2018.

Tavoitteena on ollut yhteistyötä korostava toimintatapa perheiden, eri viranomaisten ja toimijoiden välillä. Vanhempainneuvostot toimivat molemmilla kouluilla järjestäen ajankohtaista toimintaa. Samoin kuntatiimin toiminta on auttanut kuntalaisia saamaan

ajantasaista tietoa kunnan lasten ja nuorten asioista niin viranhaltijoiden kuin järjestöjen ja yhdistysten näkökulmasta katsottuna. Uutena toimintamuotona kuntatiimi laajensi osallistujajoukkoa myös yrittäjiin ja ikäihmisiin v.2017, jotta mahdollisimman laajalla joukolla olisi mahdollisuus päästä kehittämään kunnassa toteutettavaa ennaltaehkäisevää työtä lasten ja nuorten hyväksi.

Nuorisotakuun piiriin kuuluvien nuorten osalta luodaan toimivat käytännöt sivistystoimen, sosiaalitoimen, te-toimiston ja etsivän nuorisotyön kanssa.

Peruspalveluiden vahvistaminen

Tavoitteena on ollut mm. pyrkiä turvaamaan muuttuvassa ympäristössä lapsiperheille tärkeiden palveluiden säilyminen Juupajoella, mikä helpottaa Juupajoella asuvien arjessa selviytymistä, mutta myös Juupajoen kuntaan muuttavien lapsiperheiden sopeutumista.

Varhaiskasvatuspalveluihin pääsee ilman pitkiä jonotusaikoja ja perheiden tarpeita on pystytty ottamaan huomioon huolimatta subjektiivisen hoito-oikeuden rajaamisesta. Lasten ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia on pyritty lisäämään ottamalla käyttöön Sapereruokakasvatusmenetelmä v.2012. Saperen avulla juurrutetaan terveellisiä ruokatottumuksia niin varhaiskasvatuksessa kuin koko perheeseen. Lisää liikettä - liikuntakampanjan (v.2014-2015) avulla sama tehtiin liikunnan saralla; perheille annettiin opastusta liikkuvan elämäntavan vakiinnuttamiseksi,. Viimeisimpänä hyvinvoinnin teema-alueena otettiin tarkasteluun lapsen (ja perheen) mielen hyvinvointi. Kaikki nämä kolme hyvinvoinnin osaluuetta tavoitteineen sisältyvät varhaiskasvatuksen vuosikellosuunnitelmaan.

Monet kunnat ovat joutuneet kamppailemaan talousvaikeuksien kanssa ja ovat siksi joutuneet esimerkiksi supistamaan oppilaille annettavaa vuosiviikkotuntimäärää lain määräämään minimiin sekä suurentamaan opetuksen ryhmäkokoja. Juupajoella vastaavia supistuksia ei ole tehty. Juupajoella perusopetuksen tuntijako ylittää asetuksen mukaisen vähimmäistuntimäärän kahdeksalla vuosiviikkotunnilla. Myös opetuksen ryhmäkoot ovat kohtuulliset, joillakin luokka-asteilla jopa pienet, suhteessa valtakunnalliseen tasoon. Voidaankin perustellusti sanoa, että kunta on satsannut lapsiin ja nuoriin.

Ikääntyneen ja ikääntyvän väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen sekä osallisuuden ylläpitäminen ja edistäminen

Ennaltaehkäisevät kotikäynnit toteutettiin 75-vuotta täyttävien luokse vuonna 2017. Vuonna 2018 ennaltaehkäisevät kotikäynnit kohdennetaan 80- ja 85-vuotta täyttäviin.

Kuntouttava päivätoiminta käynnistyi Juupajoella maaliskuussa 2018. Sen tavoitteena on ylläpitää kotona asuvien ikäihmisten toimintakykyä ja vähentää yksinäisyyttä kuntouttavien tavoitteiden ohessa. Toiminta alkoi puolipäiväisenä kahdessa ryhmässä, tarkoituksena on laajentaa toimintaa syksyllä 2018.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Juupajoen yhdistetty vanhus- ja vammaisneuvosto aloitti toimintansa tauon jälkeen uudistetulla kokoonpanolla 1.6.2017. Vanhus- ja vammaisneuvoston tehtäviä ovat:
- neuvosto seuraa ja arvioi palvelujen ja yleisten elinolojen kehitystä laajasti sekä toimii

aloitteellisesti asioiden kehittämisessä

- pyrkii parantamaan sukupolvien välistä yhteisymmärrystä ja kaikkien ikä- ja erityisryhmien arvostusta
- edistää omalta osaltaan ikääntyneiden ja vammaisten omaehtoista toimintakyvyn ylläpitämistä ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä omien voimavarojen hyödyntämistä
- edistää vanhusten ja vammaisten selviytymistä yhteiskunnan eri toiminnoissa (asuminen, palvelut, sosiaaliturva, kulttuuri- ja harrastustoiminta, liikkuminen, jne)
- pyrkii vaikuttamaan ympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen siten, että julkiset tilat ja vastaavat soveltuvat myös niiden henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua ja toimia on rajoittunut
- edistää kunnan ja eri vanhus- ja vammaisjärjestöjen välistä yhteistoimintaa sekä edesauttaa erityisryhmien osallistumista sekä
- antaa lausuntoja ja tekee tarvittaessa aloitteita tehtäviinsä kuuluvissa asioissa.

lääkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen turvaaminen ja kehittäminen

Vuonna 2018 otetaan käyttöön palveluohjaus, jonka kautta ikäihmiset voivat selvittää tarvittavia palveluita. Vanhuspalvelujen järjestämistä edeltää palvelutarpeen arviointi. Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa ikääntyneen henkilön tuen ja palvelujen tarpeen selvittämistä. Aloite palvelutarpeen arviointiin voi tulla ikäihmiseltä itseltään, hänen läheiseltään tai muulta hänen tilanteensa tuntevalta henkilöltä. Jokaisella 75 vuotta täyttäneellä kuntalaisella on lakisääteinen oikeus palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnissa kartoitetaan asiakkaan voimavarat ja toimintakyky yksilöllisesti. Arvioinnin tekevät vanhuspalvelujen työntekijät ja tekemiseen osallistuu asiakkaan lisäksi usein myös hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätty edunvalvoja. Arviointi tehdään yleensä ikääntyneen henkilön kotona.

Kotihoidossa kehitetään etälääkäripalvelua teknologiaa hyödyntäen.

Vanhuspalveluissa työskentelevän henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen, johtamisen ja henkilökunnan osaamisen tukeminen

Vuonna 2018 käynnistetään Mäntänvuoren Terveyden tehostetun palveluasumisen yksiköissä, joista Juupakoti on yksi, asukaslähtöisen hoitotyön kehittäminen. Kehittämistyössä painotetaan mm. yksilövastuullista hoitotyötä sekä omahoitajuuden ja omaisyhteistyön merkitystä. Samalla aloitetaan kinestetiiikan vastuuhenkilökoulutukset. Kinestetiiikka on voimavaralähtöinen toimintamalli. Se perustuu ihmisen luonnollisten liikemallien ja aistitoimintojen ymmärtämiseen, ihmisen kunnioittavaan kohtaamiseen sekä näiden merkitykseen oppimiselle ja itsehallinnalle. Tällä saadaan aikaan myös työhyvinvointia.

TURVALLISUUS

Tapaturmien ehkäisy on osa hyvinvoivan kunnan tavoitteita ja toimintaa. Se on myös osa kaikkien kunnan ja alueen eri toimialojen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Tapaturmien ehkäiseminen ei ole yksin erillistä työtä tai vain sosiaali- ja terveystoimen työtä.

Samalla kun tapaturmia ehkäisemällä vähennetään inhimillistä kärsimystä ja panostetaan kuntalaisten hyvinvointiin pitkällä tähtäimellä, tapaturmien ehkäisyllä voidaan saada huomattavia taloudellisia säästöjä. Tapaturmien lääketieteellisen hoidon lisäksi kustannuksia syntyy poliisin ja pelastuslaitosten työstä sekä maksetuista korvauksista. Epäsuoria taloudellisia menetyksiä aiheutuu sairauspoissaoloista ja siitä, ettei tapaturmassa kuolleen tai vakavasti vammautuneen kuntalaisen työpanosta ole enää käytettävissä.

Oriveden kaupungin ja Juupajoen kunnan turvallisuussuunnitelma vuosille 2011–2015 laadittiin kuntien yhteistyönä v. 2010. Paikallinen turvallisuussuunnittelu on sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla, jossa kansalliset tavoitteet sovitetaan yhteen. Paikallisen turvallisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää ja lisätä turvallisuuden tunnetta.

Keskeisenä keinona tavoitteen saavuttamiseksi on turvallisuussuunnittelu, joka toteutetaan eri viranomaisten ja toimijoiden välisenä laajana yhteistyönä. Yhteisesti laadittu turvallisuussuunnitelma ohjaa ja koordinoi toimintaa. Suunnitelma mahdollistaa jatkuvuuden sekä yhteisen vastuunjaon turvallisuudesta ja rikollisuudesta ehkäisystä. Turvallisuussuunnittelu ja turvallisuustyö on osa kunnan kaikkien toimialojen työtä. Jokaisella toimialalla on sen luonteesta johtuvia erityispiirteitä, jotka vaikuttavat siihen, miten käytännössä turvallisuustyötä tehdään. Turvallisuustyö on myös yhteistyötä kunnan ja kunnan ulkopuolisten organisaatioiden kuten esim. seurakunnan, poliisin ja alueellisen pelastustoimen sekä yksityisten yritysten ja lukuisien järjestöjen kanssa.

Tapaturmien ehkäisytyö kunnissa ja alueilla on yhteistä toimintaa, jolla rohkaistaan ja vahvistetaan ihmisten omaa toimintaa itsensä ja muiden suojelemiseksi tapaturmilta, luodaan kokonaisturvallisuutta koko väestöön esimerkiksi erilaisin ympäristössä tehtävin muutoksin tai määräyksin ja tuoteturvallisuuden keinoin. Tapaturmien ehkäisytyö liittyy ihmisten käyttäytymiseen tuotteisiin ja välineisiin, joita ihmiset käyttävät ympäristöihin ja tiloihin, joissa ihmiset toimivat sekä suosituksiin ja lainsäädäntöön, joilla vaikutetaan ympäristöön ja toimintaan.

Kunnan liikenneympäristön turvallisuuden parantaminen palvelee yleensä samalla monia muita tavoitteita ja parantaa asuinympäristön laatua. Asianmukainen kevyen liikenteen väylien verkko sekä turvallinen ja helppokulkuinen taajamaympäristö antavat kaikille ikäryhmille mahdollisuuden liikkua myös jalan, polkupyörällä, pyörätuolilla, rollaattorilla, lastenvaunulla jne. Hyvin suunnitellussa ja toteutetussa liikenneympäristössä on otettu huomioon myös liikuntaesteiset, lastenvaunujen kanssa liikkuvat ym. ryhmät, joiden liikkumista haittaavat väylien epätasaisuudet, korkeat katujen reunakivet ja vastaavat esteet. Turvallinen ympäristö takaa turvalliset koulumatkat myös jalan ja polkupyörällä.

Ylä-Pirkanmaan kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelma valmistui vuonna 2013. Liikenneturvallisuussuunnitelma sisältää monipuolisen katsauksen seudun liikenneturvallisuuden nykytilanteeseen, laaja-alaisen toimenpideohjelman ongelmien parantamiseksi sekä suuntaviivat kuntien liikenneturvallisuustyön aktivoimiseksi.

Tavoitteiden saavuttamiseksi liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitettiin laaja joukko kuntien (Juupajoki, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Ruovesi ja Virrat) eri toimialoille, Pirkanmaan ELY-keskukselle, Liikenneturvalle ja poliisille vastuutettuja toimenpiteitä. Toimenpiteitä esitettiin liikennekasvatusta, liikenneympäristön parantamista, liikenteen valvontaa, suunnitteluperiaatteita ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä koskien.

Juupajoella liikenneturvallisuuden parantamista ja viisaan liikkumisen edistämistä käsitellään osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Kunnan poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä on kokoontunut aiheen tiimoilta pari kertaa vuodessa ja sopinut edistettävistä asioista (etenkin liikennekasvatustyön osalta).

Liikenneturvallisuussuunnitelman toteutumista seurataan kerran vuodessa järjestettävässä Ylä-Pirkanmaan liikenneturvallisuussuunnitelman seurantakokouksessa. Tilaisuudessa käydään läpi seudun ja kuntien liikenneturvallisuustilanteen kehitystä (tavoitteiden saavuttaminen) ja suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden etenemistä, jaetaan hyviä kokemuksia sekä ideoidaan jatkotoimenpidetarpeita. Tilaisuuden koolle kutumisesta ja valmisteluista vastaavat ELY-keskus ja Ylä-Pirkanmaan liikenneturvallisuustoimija.

Liikenneturvallisuustoimijan tehtäväkenttään kuuluvat mm.:

- liikenneturvallisuustyöryhmien koolle kutuminen ja kokousten valmistelu
- konkreettisten toimenpiteiden ideointi liikenneturvallisuustyöryhmän tai hyvinvointityöryhmän kanssa
- liikenneturvallisuusmateriaalien hankinnoissa, koulutusten ja tempausten järjestelyissä avustaminen
- sovittujen tiedotteiden/materiaalien laatiminen tai niissä avustaminen
- tiedon välittäminen ajankohtaisista asioista, hyvistä käytännöistä ja toimintatavoista
- liikenneturvallisuussuunnitelman seurantaan liittyvät tehtävät (toimenpiteet, mittarit).

Liikenneturvallisuustoimija toimii myös tiedonvälittäjänä kuntien välillä sekä kuntien ja Pirkanmaan liikenneturvallisuusyhteistyöryhmän välillä. Liikenneturvallisuustoimijan hankinnasta ja kustannuksista vastaavat Pirkanmaan ELY-keskus ja kunnat myöhemmin sovittavalla kustannusajolla. Vastaava toimintamalli on käytössä jo monessa kunnassa, seudulla ja maakunnassa ympäri Suomea.

Liikenneturvallisuussuunnitelman perusteella tehtyjä toimenpiteitä ovat olleet mm. nopeusrajoitusten laskeminen taajama-alueella 40 km/h sekä hidastetöyssyjen rakentaminen kriittisiin paikkoihin. Kevyen liikenteen väylän saamiseksi 58-tielle asti on tehty töitä.

TERVEYSPALVELUT

Perusterveydenhuollon vahvistaminen

Pihlajalinna Terveys Oy otti järjestämisvastuun Juupajoen sosiaali- ja terveyspalveluista vuonna 2014 ja palveluita alettiin tuottaa osin yhteistyössä Mäntänvuoren Terveys Oy:n kanssa. Alusta alkaen yhteistyötä tehtiin etenkin neuvola- ja hammashuollon palveluiden kesken, jolloin palvelua tarjottiin tarpeen mukaan myös Mäntänvuoren Terveys Oy:n toimipisteissä Mänttä-Vilppulassa tai Mäntänvuoren Terveiden työntekijöitä jalkautui tarvittaessa Juupajoelle.

Pihlajalinna Terveys Oy:n toimesta lääkärivastaanottoa kehitettiin ja maaliskuussa 2016 käynnistettiin lääkäri-hoitaja –työparimalli. Tällöin lääkäriajanvaraus keskitettiin myös lääkärin työparina toimivalle sairaanhoitajalle ja otettiin käyttöön ajanvarausjärjestelmä takaisinsoitto-ominaisuudella.

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden kehittäminen

Mieliala- ja päihdehäiriöt ovat yleisimpiä suomalaisten työkyvyttömyyteen johtavia sairauksia, erityisesti nuorissa ikäryhmissä. Nämä häiriöt aiheuttavat pääosan nuorten ja nuorten aikuisten terveyshaitoista. Toisin kuin ruumiillisissa sairauksissa, mielenterveyden häiriöiden aiheuttama työkyvyttömyys kohdistuu nuoriin ikäluokkiin. Mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaa saaneiden määrä on kasvanut koko ajan. Häiriöiden varhainen tunnistaminen ja tehokas hoito ovat keskeisiä. Tällöin tulee olla riittävät mahdollisuudet hoitaa jo häiriön alkuvaiheessa. Perustason, etenkin koulu- ja opiskeluterveydenhuollon mahdollisuudet tukea ja hoitaa on tärkeää turvata.

Pihlajalinna Terveys Oy aloitti asiakkuuksien kartoittamisen oman toimintansa käynnistyessä Juupajoella 2014. Siihen asti Juupajoen päihde- ja mielenterveyspalvelut tuotti Oriveden kaupunki.

Päihde- ja mielenterveyspalveluiden kehittämisen suunnitelmat lähtivät käytäntöön vuonna 2017, jolloin Juupajoelle saatiin psykiatrisen sairaanhoitajan ja päihdetyöntekijän säännölliset palvelut paikan päälle. Psykiatrinen sairaanhoitaja aloitti käynnit epäsäännöllisemmin jo vuonna 2016.

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

JUUPAJOKI – HYVINVOINTIKUNTA

Ensimmäistä hyvinvointikertomusta laadittaessa vuonna 2014 todettiin Juupajoen olevan kunta, jossa laskeva asukasluku nähtiin yhtenä suurimmista huolenaiheista yhdessä lapsiperheiden osuuden laskun ja alhaisen huoltosuhteen kanssa. Samoin alhaiseen koulutustasoon sekä nuorisotyöttömyyteen kiinnitettiin huomiota.

Laitoshoidossa asuvien vanhusten määrä oli suhteessa kunnan kokoon suuri. Tuolloin nähtiin tarpeelliseksi selvittää kotona asuvien yli 75-vuotiaiden tilannetta ja palveluntarvetta.

Positiivisena nähtiin kunnan palveluiden säilyminen hyvällä tasolla sekä niiden joustavuus ja saatavuus. Valtaosa lapsiperheistä voi kunnassa hyvin. Perheille oli jo suunnattu ennaltaehkäiseviä toimia mm. tarjoamalla avointa varhaiskasvatusta sekä apua terveellisten ruokatottumusten saavuttamiseen. Kunta nähtiin turvallisenä asuinympäristönä, jossa on kokoonsa nähden monipuolisesti harrastusmahdollisuuksia.

Yleisesti nähtiin, että kaikenikäisten kuntalaisten terveyttä ja itsenäistä toimintakykyä ja selviytymistä edistäviin toimiin on tarpeellista panostaa tulevalla valtuustokaudella.

Tulevaisuuden kunta rakentuu ennen kaikkea kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiselle ja kehittämiselle sekä asiakaslähtöisille palveluille. Yhteisöllinen välittäminen, turvallisuuden tunne ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet ovat kunnan toiminnan ydintä. Keskeistä on kuntalaisten mukaan ottaminen toiminnan kehittämiseen. Kunnalta saatu avoin tieto vahvistaa kuntalaisten vastuun ottamista itsestään, tiedon hyödyntämistä muissa palveluissa sekä osallistumista.

Hyvinvointi ja terveys syntyvät arjen ympäristöissä. Kunnan tärkeä tehtävä on mahdollistaa kuntalaistensa terveelliset valinnat. Ennalta ehkäisevät toimenpiteet ovat halvempia kuin korjaavat toimenpiteet.

Hyvinvoinnin merkitystä ja tavoitteita on kysytty niin kuntalaisilta kuin valtuutetuiltakin, jotta kertomuksessa kuuluisi myös kuntalaisten ääni. Myös nuorisovaltuusto ja vanhus – ja vammaisneuvosto lausivat mielipiteensä nykytilasta ja tulevaisuuden tavoitteista. Hyvinvoinnin turvaamiseksi Juupajoen kunnanvaltuusto linjasi tammikuussa 2017 hyvinvointiin liittyviä tunnusmerkkejä, tehtäviä ja tavoitteita niin kunnalle, yhteisölle kuin kuntalaisellekin:

YKSILO – Hyvinvointi on mahdollisuuksia tehdä terveenä töitä, kouluttautua ja sivistyä. Hyvinvointi on turvallisuuden ja yhteisöllisuuden tunnetta.

KUNTA - Tukee hyvinvointia tarjoamalla laadukkaita peruspalveluja lähellä ja digitaalisesti. Palvelujen tulee olla kaikkien saavutettavissa, joten mm. liikenneyhteydet tulee huomioida. Kunta tukee yhteisöllisyyttä mm. harrastustoiminnan kautta ja huolehtii puhtaasta luonnosta.

YHTEISÖ - Kunta ei pysty hyvinvoinnin edistämiseen yksin vaan siihen tarvitaan myös aktiivisia kuntalaisia ja toimivaa yhteistyötä. Hyvinvointi on yhdessä tekemistä ja yhteen hiileen puhaltamista.

HYVINVOINTI ON JUUPAJOELLA:

FYYSISIÄ VOIMAVAROJA

- Terveyttä
- Mahdollisuus liikkua (esim. esteettömyys)
- Työtä ja elinkeinoa
- Taloudellista ja fyysistä turvallisuutta

HENKISIÄ VOIMAVAROJA

- Vastuunottoa omasta elämästä
- Sisäistä tasapainoa ja onnellisuutta

- Tulevaisuuden uskoa
- Positiivista ja myönteistä elämänasennetta
- Toimintakykyä, aktiivisuutta ja osallisuutta
- Kriittistä ajattelua
- Suvaitsevuuutta
- Tyytyväisyyttä elämään
- Merkityksellisyyden kokemista

ELÄMÄNSISÄLTÖÄ JA SUJUVAA ARKEA

- Työtä ja monipuolista vapaa-ajantoimintaa
- Itsensä kehittämistä ja mahdollisuutta kouluttautua
- Virkistäytymistä ja rentoutumista vapaa-ajalla
- Sujuvaa ja mutkatonta arkea (laadukkaat, joustavat ja riittävät palvelut ja infra)
- Viihtyisä ja terveellinen toimintaympäristö (esim. toimitilat)

LUOTTAMUSTA YHTEISKUNTAAN

- Aitoja vaikuttamismahdollisuuksia omaan elinympäristöön ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen
- Luottamusta siihen, että kunnan työntekijät ja päättäjät tuntevat heidän arkensa
- Tunne siitä, että tulee nähdyksi ja kuulluksi, otetaan huomioon, huolehditaan ja autetaan tarvittaessa

YHTEISÖÖN KUULUMISTA

- Yhteisöllisyyttä
- Yhteenkuuluvuuden tunnetta
- Hyväksymistä ja tukea
- Jakamista
- Tasapainoista perhe-elämää
- Osallistumista järjestötoimintaan
- Paikallisidentiteettiä ja ylpeyttä omasta kunnasta
- Rakastetuksi tulemista

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Käytännössä yhteistyötä tulee tehdä kuntaorganisaation sisällä eri toimialojen välillä. Työn laaja-alaisuuden vuoksi yhteistyötä tarvitaan myös kunnan ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi järjestöt, seurakunnat, yritykset sekä alueelliset toimijat kuten oppilaitokset, sairaanhoitopiirit, osaamiskeskukset ja maakuntaliitot.

Edellisen valtuustokauden ajaksi asetetut tavoitteet hyvinvointia edistävien tekijöiden lisäämiseksi ja hyvinvointia ylläpitävän toimintakulttuurin vakiinnuttamiseksi ovat toteutuneet kohtalaisen hyvin. Kunta on toteuttanut asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia edistävää politiikkaa taloudellisten resurssien mukaan hyvin. On tehty investointeja, jotka ovat tukeneet eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia.

OSA 2 HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017-2020

Hyvinvointisuunnitelman sekä vuosittaisen hyvinvointikertomus raportoinnin tehtävänä on toimia kuntastrategian hyvinvointia edistävien toimenpiteiden toimeenpanon välineenä sekä seuranta-alustana toimenpiteiden vaikuttavuuden osalta. Hyvinvointisuunnitelmaan on otettu mukaan lisäksi Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen tavoitteisto ja toimenpiteet kuntatasolla. Hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on olla osa kuntastrategiaa ja alueellista hyvinvointisuunnitelmaa, ei oma irrallinen toimenpideohjelmansa. Hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain taloussuunnittelun osana hyvinvointikertomusraportoinnilla.

4 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET

Juupajoen kunnan edellinen strategia hyväksyttiin vuonna 2007. Vuonna 2010 strategiaa on päivitetty ja tuolloin johtopäätöksenä todettiin, että strategiaa lähdetään uudistamaan ensisijaisesti itsenäisen kunnan vaihtoehdon pohjalta kuitenkin niin, että tulevaisuuden kehityskulkujen arvioinnissa on mukana myös kuntaliitosvaihtoehto.

Kuntaliitosselvitys Oriveden kanssa toteutettiin 2013 - 2014. Juupajoen kunnanvaltuusto päätti 7.4.2014 äänestysluvuin 14-7, että kunta jatkaa itsenäisenä. Kunnan strategiatyön laadintaa jatkettiin syksyllä 2014.

Kuntalaisille toteutettiin osana strategiatyötä kaksi tulevaisuuskyselyä marraskuussa 2015 sekä loppuvuodesta 2017. Työntekijöille ja luottamushenkilöille toteutettiin itsearviointikysely. Kuntastrategian laadintaan osallistettiin kuntalaisten, luottamushenkilöiden ja kunnan työntekijöiden lisäksi myös paikallisia yritys- ja yhdistystoimijoita. Marraskuun lopussa toteutettiin kuntalaiskysely ja valtuusto hyväksyi uuden strategian helmikuussa 2018.

Juupajoen kuntastrategia on kunnan kehittämissuunnitelma ja päätöksenteon selkänöja vuoteen 2025 saakka. Se koostuu neljästä päämäärästä, jotka pyritään saavuttamaan. Lisäksi strategia sisältää toimenpiteitä ja tavoitteita, joiden toteutumiseen pyritään jo kuluvalle valtuustokaudella. Strategia ohjaa kunnan toimintaa, kun sitä pidetään esillä arjessa ja sitoudutaan siihen.

Tavoiteltavat neljä päämäärää ovat:

1. HOUKUTTELEVA ASUINPAIKKA - Houkuttelemme Juupajoella uusia asukkaita ja luomme hyvän arjen edellytykset
2. ELINVOIMAISET PALVELUT – Johdamme palveluja fiksusti ja järjestämme ne verkoston tuella
3. KUKOISTAVA YHTEISÖ – Luomme uudenlaista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saattamalla toimijoita yhteen
4. VAHVAT YRITYKSET – Tuemme elinkeinoelämää ja luomme edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle

Juupajoen kunnan hyvinvointisuunnitelma on osa Juupajoen kuntastrategian 2018-2025 toimeenpanoa.

5 HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN ERILLISOHJELMAT JA -SUUNNITELMAT

Hyvinvointipalvelut:

Pirkanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2017-2020
Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2017
Varhaiskasvatussuunnitelma (päivitetty v.2017)
Esiopetussuunnitelma (päivitetty v.2016)
Perusopetussuunnitelma (päivitetty v.2016)
Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (päivitetään v.2018)
Perusopetuksen turvallisuussuunnitelma (sisältää mm. kriisi-, palo- ja pelastus-, henkilöturvallisuus-, kiusaamisen ehkäisy-, päihdesuunnitelmat ja riskinarvioinnit)
Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
Oppilashuoltosuunnitelma
Lääkehoitosuunnitelma varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen (päivitetään 2018)
Kirjastopalvelujen kotipalvelusuunnitelma
Koulujen ja kirjastojen yhteistyösuunnitelma
Terveysliikuntasuunnitelma (päivitetään v.2018)
Vanhuspalvelusuunnitelma yhteistyössä Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa (päivitetään v.2018)
Voimaa vanhuuteen-hanke yhteistyössä Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa 2018
Lapsi- ja perhepalveluiden muutoshanke (LaPe) 2016-2018

Tekniset palvelut:

Ylä-Pirkanmaan seudun liikenneturvallisuussuunnitelma (2013)
Oriveden kaupungin ja Juupajoen kunnan turvallisuussuunnitelma 2011–2015

6 HYVINVOINTISUUNNITELMA

1. Hyvinvointi-indikaattorien 2013 - 2016 perusteella tunnistetut kehittämiskohteet/painopistealueet hyvinvointisuunnitelmaan 2017- 2020

- Kuntalaisten hyvinvoinnin edellytysten turvaaminen kunnan elinvoimaisuutta kehittämällä ja palveluiden säilyttämisellä lähipalveluina
- Terveiden edistäminen työikäisillä
- Vanhemmuuden tukeminen ja kunnan perheystävällisyyden tukeminen
- Ikäihmisten elämänhallinnan lisääminen

2. Kuntastrategian hyvinvointia tukevat painopistealueet

- HOUKUTTELEVA ASUINPAIKKA - Houkuttelemme Juupajoella uusia asukkaita ja luomme hyvän arjen edellytykset
- ELINVOIMAISET PALVELUT – Johdamme palveluja fiksusti ja järjestämme ne verkoston tuella
- KUKOISTAVA YHTEISÖ – Luomme uudenlaista yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saattamalla toimijoita yhteen
- VAHVAT YRITYKSET – Tuemme elinkeinoelämää ja luomme edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle

3. Alueellinen hyvinvointikertomus/kunnille asetetut painopistealueet:

1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
2. Ikäihmisten elämänhallinnan edistäminen
3. Päihteettömän elämäntavan tukeminen
4. Savuttomuudesta terveyttä

4. Edellä mainituista indikaattoriperustaisista painopistealueista ja kuntastrategian painopistealueista kootut hyvinvointisuunnitelman painopistealueet kaudelle 2017-2020:

1. Kuntalaisten osallisuuden kehittäminen
2. Kuntalaisten hyvinvoinnin edellytysten turvaaminen kunnan elinvoimaisuutta kehittämällä
3. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen
4. Terveiden edistäminen työikäisillä
5. Ikäihmisten elämänhallinnan edistäminen

Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet:

Tavoite	Toimenpiteet,vastuutaho	Mittarit
KUNTALAISTEN OSALLISUUDEN KEHITTÄMINEN - Lapset ja nuoret osallistuvat, aikuiset kuuntelevat heitä ja ottavat heidän mielipiteensä huomioon	Mielipidekyselyt varhaiskasvatuksessa ja koulussa Osallistuminen vasukeskusteluihin ja oppilaskeskusteluihin Nuorisovaltuuston toiminnan ylläpito Vastuutaho/Hyvinvointipalvelut, kaikki toimialat, 3. sektori, SRK	Tyytyväisyyskyselyt vuosittain eri toimialoilla NuVan kokoukset lkm Lasten ja nuorten aloitteesta tehdyt toimenpiteet kirjataan vuosittaiseen hyvinvointiraporttiin
- Kuntalaisten osallisuuden lisääminen	Kuntalaiskyselyt Asiakasraadit Kuntatiimi Vanhus- ja vammaisneuvosto/Vastuutaho kunta	Toteutuneiden kyselyiden ja kokousten määrä
KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN TURVAAMINEN ELINVOIMAISUUTTA KEHITTÄMÄLLÄ - Työllisyysasteen parantaminen	Työllisyyspalveluiden kehittäminen, oman kunnan yritysten tarjoamien työpaikojen kartoitus Kunnan pitkäaikaistyöttömien aktivointitoimenpiteiden käytänteiden tehostaminen kunnan, Pihlajalinnan ja Mänttä-Vilppulan kanssa siten, että aktivointiasteet nousevat Vastuutaho/Työllisyyspalvelut	Työllisyysaste, yrityskontaktit Aktivointitoimien määrä
- Nuorten työllisyyden parantaminen	Nuorten ohjaaminen työelämään/ nuorten työllistymisen edistäminen yhteistyössä paikallisten yrittäjien ja koulun kanssa. Vastuutaho/Työllisyyspalvelut, perusopetus	Nuorisotyöttömien määrä

**LASTEN JA NUORTEN
HYVINVOINNIN JA
TERVEYDEN
EDISTÄMINEN**

- Lapsiperheiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tuetaan

Lapsiperheille ja lapsille tarjotaan edullisia osallistumis- ja harrastemahdollisuuksia sekä tiloja/Vastuutaho liikuntatoimi

Toteutuneet kerhot, tapahtumat/lkm

-Vanhemmat vastaavat lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä sekä heitä tuetaan kasvatustehtävässä, Toiminta on oikea-aikaista, ennaltaehkäisevää yhteistyötä ja varhaista tukemista

Tarjotaan perheille keskustelumahdollisuuksia ja tuetaan kasvatustehtävässä/Vastuutaho varhaiskasvatus ja perusopetus

Vanhempainillat, avoin varhaiskasvatus/lkm

Toimitaan moniammatillisesti yhteistyössä ennakoiden ja tarjoten apua ajoissa/Vastuutaho Hyvinvointipalvelut

- Lasten ja nuorten kasvuympäristö on fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallinen

Kunnan ylläpitämien leikkipaikkojen valvonta ja turvallisuudesta huolehtiminen/Vastuutaho hyvinvointipalvelut, tekninen toimi
Toimiva oppilashuolto, mahdollisuus keskusteluun aikuisen kanssa

Tarkastuskäyntien lkm, tehdyt toimenpiteet ja korjaukset

- Lasten ja nuorten liikumisaktiivisuuden lisääminen

Suunnitelmallista liikunnan lisäämistä arjessa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa
Liikuntapaikkojen ylläpito /Vastuutaho varhaiskasvatus, perusopetus, liikuntatoimi, tekninen toimi
Nuorten ideoimat liikuntapaikat

Liikuntasuunnitelma varhaiskasvatuksen vuosisuunnittelun yhteydessä, kyllä/ei
Liikuntavälitunnit koulussa, kyllä/ei
Liikuntakerhot, lkm
Kouluterveyskyselyn liikuntaindikaattoreiden seuranta

Toteutunut/ei

- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden kehittäminen hyvinvointia tukevaksi

Palveluohjauksen kehittäminen
Lapsiperheiden lähipalveluiden säilyttäminen
Päällekkäisten palvelujen vähentäminen
Palveluiden kehittäminen yhteistyössä sote-palveluiden kanssa/Vastuutaho Hyvinvointipalvelut

Yhteistyöfoorumit yhdyspintapalveluiden kanssa (LaPe, VaKa-foorumi, koulufoorumi), lkm
Perhekeskusmallin toteutuminen Juupajoella

Tavoite	Toimenpiteet,vastuutaho	Mittarit
TERVEYDEN EDISTÄMINEN TYÖKÄISILLÄ		
- Päihitteettömän kulttuurin edistäminen, ehkäisevän päihdetyön käytänteiden selkiyttäminen	Luotu käytännöt päihtyneenä palveluja käyttävän ohjaamiseksi päihitteettömään elämään Lisätään päihitteettömyyteen ja savuttomuuteen liittyvää asennekasvatusta ja viestintää /Vastuutaho hyvinvointipalvelut: sosiaali- ja terveyspalvelut - Mäntänvuoren terveys, 3. sektori ja yhdistykset	Toteutuneet toimet Kouluterveyskyselyn päihdeindikaattorit
- Työikäisten terveellisten elämäntapojen tukeminen	Liikunnan tukeminen yhdessä urheiluseurojen kanssa Edulliset liikuntamahdollisuudet kunnan tiloissa ja liikuntareiteillä Liikuntaan liittyvien tilaisuuksien järjestäminen /Vastuutaho liikuntatoimi, varhaiskasvatus, perusopetus, tekninen toimi	Liikuntakerhot, tapahtumat, lkm
	Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen lisäämällä kuntalaisten mahdollisuuksia päästä kokemaan ja tekemään kulttuuria/Vastuutaho vapaa-aikapalvelut	Toteutuneet tapahtumat, lkm
IKÄIHMISTEN ELÄMÄNHALLINNAN EDISTÄMINEN		
- Ikäihmisten osallisuutta ja sosiaalisten verkostojen lisäämistä on tuettu	Vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaedellytysten turvaaminen Vanhus- ja vammaisneuvoston kokoukset ja tapahtumat Ikäihmisille tarjotaan edullisia osallistumis- ja harrastamahdollisuuksia / Vastuutaho hyvinvointipalvelut, liikunta- ja kulttuuripalvelut	Vanhus- ja vammaisneuvoston kokoukset ja järjestetyt tapahtumat
	Ohjatut matalan kynnyksen liikuntaryhmät	Matalan kynnyksen liikuntaryhmien määrä

	ikäntyneille/Vastuutaho liikuntatoimi	
- Ikäihmisten toimintakyvyn ja esteettömyyden lisäämistä on tuettu	Esteettömyys huomioitu julkisissa rakennushankkeissa/ Vastuutaho tekninen toimi	Esteettömyyden toteutuminen
	Kuntouttava päivätoiminta/Vastuutaho sote-palveluntuottaja	Toteutuneet kerrat, lkm
- Ikäntyneen väestön palveluohjaus sosiaali- ja terveystoimessa.	Ikäihmisten palveluohjausjärjestelmä käyttöön/ Vastuutaho sote-palveluntuottaja	Toteutuu/ei
-Yksinäisyyden vähentäminen	Ikäihmisten erilaiset foorumit Vapaaehtoistoiminta/Vastuutaho Hyvinvointipalvelut, 3. sektori, SRK	Tapahtumien määrä Toiminnan kuvaus vuotuisessa hyvinvointiraportissa